

Regional utjämning och utveckling

19

Förslag till statsbudget för 2002

Regional utjämning och utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	7
2	Lagförslag.....	9
2.1	Förslag till lag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter.....	9
3	Utgiftsområde Regional utjämning och utveckling.....	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling.....	11
3.3	Skatteavvikelser.....	12
4	Politikområde Regionalpolitik.....	15
4.1	Omfattning.....	15
4.2	Utgiftsutveckling.....	16
4.3	Mål.....	17
4.4	Politikens inriktning.....	17
4.5	Insatser.....	19
4.5.1	Insatser inom politikområdet.....	19
4.5.2	EG:s samtliga strukturfonder perioden 2000–2006.....	21
4.5.3	Insatser utanför politikområdet av stor betydelse för den regionala utvecklingen.....	24
4.6	Resultatbedömning.....	28
4.6.1	Resultat.....	28
4.6.2	Analys och slutsatser.....	36
4.7	Revisionens iakttagelser.....	37
4.8	EG:s samtliga strukturfonder perioden 1995–1999.....	37
4.9	Budgetförslag.....	39
4.9.1	33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder.....	39
4.9.2	33:2 Landsbygdslån.....	42
4.9.3	33:3 Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken.....	43
4.9.4	33:4 Transportbidrag.....	44
4.9.5	33:5 Glesbygdsverket.....	44
4.9.6	33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006... ..	45
4.9.7	33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram.....	46
5	Politikområde IT, tele och post inom utgiftsområde 22 Kommunikationer ...	49
5.1	Budgetförslag.....	49

5.1.1 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. 49

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	9
3.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet.....	13
3.2 Härledning av ramnivå 2002-2004	14
3.3 Beräknade skatteavvikelser enligt 2001 års ekonomiska vårproposition.....	15
4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	18
4.2 Strukturfondsmål och gemenskapsinitiativ programperioden 2000-2006.....	24
4.3 Medelsfördelning och finansiering från strukturfonderna inkl. indexering 2002-2006.....	25
4.4 Åtgärder som finansierats av anslag inom utgiftsområde 19 under 2000.....	32
4.5 Beviljade belopp för regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram och inom Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder 1998-2000	33
4.6 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionalpolitiska företagsstöd åren 1998-2000 ¹	34
4.7 Utbetalda generella regionalpolitiska företagsstöd åren 1998-2000 ¹	34
4.8 Beviljat stöd m.m. av länsstyrelserna, regionala självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen under 2000 fördelat på län.....	35
4.9 Utbetalt transportbidrag fördelat på län under 2000.....	36
4.10 Uppskattad bedömning av utbetalda nedsatta socialavgifter per län under 1998-2000.....	36
4.11 Vissa uppgifter om EG:s strukturfonder perioden 1995-1999.....	40
4.12 Anslagsutveckling	41
4.13 Anslag för regionalpolitiska åtgärder.....	41
4.14 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	42
4.15 Härledning av nivån 2002-2004	44
4.16 Anslagsutveckling	44
4.17 Härledning av nivån 2002-2004	45
4.18 Anslagsutveckling	45
4.19 Utgiftsutvecklingen budgetåren 1995/96-2000.....	45
4.20 Härledning av nivån 2002-2004	46
4.21 Anslagsutveckling	46
4.22 Härledning av nivån 2002-2004	46
4.23 Anslagsutveckling	46
4.24 Härledning av nivån 2002-2004	47
4.25 Anslagsutveckling	47
4.26 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	48
4.27 Härledning av nivån 2002-2004	48
4.28 Anslagsutveckling	48
4.29 Härledning av nivån 2002-2004.....	49
5.1 Anslagsutveckling	51
5.2 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	52
5.3 Härledning av nivån 2002-2004	52

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter (avsnitt 2),
2. bemyndigar regeringen att under 2002, ifråga om ramanslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*, göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 3 200 000 000 kronor under åren 2003–2010 (avsnitt 4.9.1),
3. godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* (avsnitt 4.9.1),
4. bemyndigar regeringen att under 2002, ifråga om ramanslaget 33:6 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006*, göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 4 000 000 000 kronor under åren 2003–2008 (avsnitt 4.9.6),
5. godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget 33:7 *Särskilda regionala utvecklingsprogram* (avsnitt 4.9.7),
6. bemyndigar regeringen att under 2002, ifråga om ramanslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 700 000 000 kronor under åren 2003–2004 (avsnitt 5.1)
7. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional utjämning och utveckling* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

33:1	Allmänna regionalpolitiska åtgärder	ramanslag	1 639 950
33:2	Landsbygdslån	ramanslag	60 000
33:3	Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken	ramanslag	11 000
33:4	Transportbidrag	ramanslag	336 000
33:5	Glesbygdverket	ramanslag	26 175
33:6	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	ramanslag	1 000 000
33:7	Särskilda regionala utvecklingsprogram	reservationsanslag	240 000
37:1	IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.	ramanslag	250 000
Summa			3 563 125

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter

Härigenom föreskrivs att lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter skall upphöra att gälla vid utgången av 2001.

Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om avgifter som hänför sig till tid före den 1 januari 2002.

3 Utgiftsområde Regional utjämning och utveckling

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet består huvudsakligen av politikområdet Regionalpolitik. Härutöver ingår i utgiftsområdet medel för regionala transportnät m.m. inom det nationella IT-infrastrukturprogrammet som ingår i politikområdet IT, tele och post.

Politikområdet Regionalpolitik omfattar huvudsakligen olika former av regionalpolitiska företagsstöd samt medel som länsstyrelserna, och i vissa län regionala självstyrelseorgan, samt Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och regeringen, förfogar över för regional projektverksamhet samt för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram. Politikområdet omfattar även utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden, som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet

Milljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Politikområde 33 Regionalpolitik	3 006	3 765	3 141	3 313	2 983	2 983
Politikområde 37 IT, tele och post ²	0	450	125	250	450	450
Totalt för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	3 006	4 215	3 266	3 563	3 433	3 433

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget till statsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Politikområdet hör till utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Sammanlagda reservationer och anslagssparanden uppgick till 2 314 miljoner kronor vid utgången av budgetåret 2000.

För 2000 uppgick anslagen till sammanlagt 3 485 miljoner kronor. Utfallet på 3 006 miljoner kronor för budgetåret 2000 inkluderar 501 miljoner kronor från äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder och A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998 samt A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt, m.m. från budgetåret 1999. Avvikelsen mellan anslagna medel och utfall för 2000 uppgick till 479 miljoner kronor och beror främst på förskjutningar framåt i tiden av genomförandet av projekt inom EG:s struktur-fondsprogram. Härmed blev det lägre utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden och även lägre utbetalningar för medfinansiering av struktur-fondsprogram från anslaget för Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Dessutom har utbetalningarna från anslag för regionala transportnät ännu inte kommit igång.

Anslagna medel för 2001 uppgår till 4 215 miljoner kronor. Utgiftsprognosen på 3 266 miljoner kronor för 2001 inkluderar 284 miljoner kronor från äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder och A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998, A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. från budgetåret 1999 samt A11 Regionalpolitiska insatser och A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m. från budgetåret 2000. Avvikelsen mellan anslagna medel och utgiftsprognosen uppgår till 949 miljoner kronor och har samma orsaker som föregående budgetår. Framför allt beräknas anslagssparandet på anslaget för regionala transportnät öka.

Regeringen bedömde i 2001 års ekonomiska vårproposition att verksamheten inom utgiftsområdet skulle kunna genomföras inom en medelsram av 3 351 miljoner kronor under 2002.

De viktigaste föreslagna förändringarna i förhållande till den föreslagna ramen i den ekonomiska vårpropositionen är följande.

Regeringen föreslår att från utgiftsområdet överförs sammanlagt 32 miljoner kronor. Till anslaget under utgiftsområde 24 Näringsliv 38:1 Verket för näringslivsutveckling föreslås 20 miljoner kronor engångsvis och 2 miljoner kronor för 2002 och 2003 överförs för att bygga upp och driva datasystem för analyser, prognoser och för hantering av regionala stöd. Till anslaget under samma utgiftsområde 38:4 Turistfrämjande

föreslås 10 miljoner kronor överförs för turistfrämjande åtgärder, under de närmaste åren.

Regeringen föreslår dessutom att anslaget 33:4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter upphör eftersom nedsättningen upphör i sin nuvarande utformning. Anslaget 33:7 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999 upphör eftersom nya medel inte längre kommer att tillföras anslaget. Detsamma gäller anslaget 33:9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner (försvarskommuner).

Ramen för utgiftsområdet föreslås för 2002 till 3 563 125 miljoner kronor, och beräknas för 2003 till 3 432 772 miljoner kronor och för 2004 till 3 433 276 miljoner kronor.

Förändringen i förhållande till den ram som angavs i 2001 års ekonomiska vårproposition beror i huvudsak på att ett nytt anslag som skall finansiera särskilda utvecklingsprogram som regeringen avser att föreslå i en kommande proposition om en ny politik för regional utveckling.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivå 2002-2004

<i>Miljoner kronor</i>			
	2002	2003	2004
Ramnivå 2001 ¹	4 215	4 215	4 215
Förändring till följd av:			
Beslut			
Pris- och löneomräkningar	0	1	2
Överföring till/från andra utg.omr. m.m.	-32	-12	-12
Summa förändring	-652	-783	-782
Ny ramnivå	3 563	3 432	3 433

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.3 Skatteavvikelser

Regionalpolitiska insatser sker även i form av särregler i skattelagstiftningen. Dessa redovisas i det följande.

Lag om nedsättning av socialavgifter

Vissa arbetsgivare med fast driftställe i dåvarande stödområde 1 och den norra delen av stödområde 2 fick t.o.m. inkomståret 1999 nedsättning av arbetsgivaravgifterna enligt lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. EG-kommissionen

beslutade i december 2000 att stödformen inte längre får tillämpas. Regeringen föreslår därför att lagen skall upphöra att gälla (avsnitt 2). Vissa eftersläpande utgifter beräknas uppstå under 2001 och 2002.

Regeringen har tidigare i denna proposition bedömt att en ny nedsättning av socialavgifterna i stödområde A, om möjligt från och med den 1 januari 2002, bör införas. (volym 1 förslag till statsbudget, finansplan m.m.).

Elförbrukning i vissa kommuner

Normen för skatt på elektrisk kraft utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen betalar. Den uppgår till 18,1 öre/kWh under 2001. I Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt i kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen, Ljusdal och Torsby är dock skattesatsen nedsatt till 12,5 öre/kWh. Avvikelsen uppgår således till 5,6 öre/kWh.

Fordonsskatt i vissa kommuner

I vissa glesbygdskommuner i Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län tas fordonsskatten för personbilar ut endast till den del som överstiger 384 kronor per år. Rabatten motsvarar alltså 384 kronor, förutom för ett mindre antal fordon i miljöklass 1 för vilka fordonsskatt inte tas ut eller där skattelättnadsbeloppet täcker hela skattebeloppet. Den 1 januari 2001 fanns det, enligt bilregistret, 177 685 skattepliktiga personbilar hemmahörande i dessa kommuner.

Tabell 3.3 Beräknade skatteavvikelser enligt 2001 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	2001	2002
Lag om nedsättning av socialavgifter	0	0
Elförbrukning i vissa kommuner	0,57	0,58
Nedsättning av fordonsskatt	0,07	0,07
Summa	0,64	0,65

4 Politikområde Regionalpolitik

4.1 Omfattning

Politikområdet omfattar åtgärder för att främja näringslivets utveckling främst i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Inom politikområdet finns myndigheten Glesbygdsverket.

Övriga myndigheter och organ, som har uppgifter inom regionalpolitiken, är länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen i vissa län, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS).

Regionalpolitik är ett vidare begrepp än de åtgärder som vidtas med de anslag som ingår i politikområdet Regionalpolitik.

I proposition 1997/98:62 Regional tillväxt – för arbete och välfärd definieras regionalpolitik som åtgärder inom alla politikområden riktade till geografiska områden med regionalpolitiska problem, vilka syftar till att uppnå de regionalpolitiska målen om hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet.

Åtgärderna inom utgiftsområde 19, exklusive anslaget 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m., benämns den lilla regionalpolitiken.

Förutom inom politikområdet Regionalpolitik vidtas således inom andra politikområden en mängd åtgärder i regionalpolitiskt prioriterade områden utan att de har övervägande regionalpolitiskt syfte, som sammantaget är av avgörande betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen och därmed för möjligheterna att uppnå de regionalpolitiska målen. Dessa åtgärder återfinns främst inom politikområdena IT, tele och post, Landsbygdspolitik, Näringspolitik, Transportpolitik, Utbildningspolitik, Forskningspolitik och Arbetsmarknadspolitik.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet
Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
<i>Anslag inom utgiftsområde 19</i>						
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 170,3	1 659,4	1 250,0	1 640,0	1 560,0	1 560,0
33:2 Landsbygdsån	61,8	60,0	26,0	60,0	60,0	60,0
33:3 Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken ²	1,0	9,0	1,0	11,0	0	0
33:4 Transportbidrag	320,9	352,0	393,0	336,0	336,0	336,0
33:5 Glesbygdsverket	26,3	25,1	25,0	26,1	26,8	27,3
33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	0	800,0	350,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0
33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram	0	0	0	240,0	0	0
2001 33:4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter	68,9	200,0	22,0	0	0	0
2001 33:8 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999	736,5	559,0	750,0	0	0	0
2001 33:9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner	0	100,0	40,0	0	0	0
2000 A7 Statens institut för regionalforskning	7,9	0	0	0	0	0
2000 A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed	6,0	0	0	0	0	0
2000 A11 Regionalpolitiska insatser	103,9	0	50,0	0	0	0
2000 A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m.	2,0	0	2,0	0	0	0
1999 A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.	32,7	0	6,0	0	0	0
1998 A1 Regionalpolitiska åtgärder	463,7	0	220,0	0	0	0
1998 A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	4,2	0	6,2	0	0	0
Totalt för politikområde Regionalpolitik	3 006,1	3 764,5	3 141,2	3 313,1	2 982,8	2 983,3

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2001 i samband med den ekonomiska vårpropositionen och budgetpropositionen för 2002.

² T.o.m. budgetåret 2000: Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken.

Sammanlagda reservationer och anslagssparanden uppgick till 2 314 miljoner kronor vid utgången av budgetåret 2000.

För 2000 uppgick anslagssparandet till 3 310 miljoner kronor. Utfallet på 3 006 miljoner kronor för budgetåret 2000 inkluderar 501 miljoner kronor från äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder och A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998 samt A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt, m.m. från budgetåret 1999. Avvikelsen mellan anslagna medel och utfallet uppgår till 304 miljoner kronor och beror främst på ökade förskjutningar framåt i tiden beträffande utbetalningar för allmänna regionalpolitiska åtgärder och från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Den huvudsakliga orsaken härtill är att igångsättandet av de nya strukturfondsprogrammen försenats.

Anslagna medel för 2001 uppgår till 3 765 miljoner kronor. Utgiftsprognosen på 3 141 miljoner kronor för budgetåret 2001 inkluderar 283 miljoner kronor från äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder och A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998, A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. från budgetåret 1999. Avvikelsen mellan anslagna medel och utgiftsprognosen uppgår till 624 miljoner kronor.

4.3 Mål

Målen för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet, så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Målet för den lilla regionalpolitiken är att den främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken. För att nå målen måste åtgärder vidtas inom många olika politikområden.

Regionalpolitiken är främst inriktad mot att främja utvecklingen i regionalpolitiskt prioriterade områden, dvs. de nationella stödområdena A och B, områdena för EG:s strukturfonders mål 1 och 2 samt gles- och landsbygdsområden i hela landet.

Med regionalpolitiska åtgärder menas dels åtgärder inom politikområdet Regionalpolitik, dels åtgärder inom andra politikområden som vidtas i övervägande regionalpolitiskt syfte.

Förutom dessa regionalpolitiska åtgärder vidtas inom andra politikområden en mängd åtgärder i regionalpolitiskt prioriterade områden som sammantagna är av stor betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen och därmed bidrar till att uppnå de regionalpolitiska målen. Dessutom är det statliga bidrags- och utjämningsystemet i kommunsektorn av stor regionalpolitisk betydelse.

Regeringen återkommer med förslag om nya mål i en proposition om en ny regional utvecklingspolitik för hela landet.

Resultatindikatorer

Resultatredovisningen bygger hittills främst på resultatindikatorer för olika regionalpolitiska delåtgärder.

Resultatindikatorerna för de selektiva regionalpolitiska företagsstöden, förutom stöd till kommersiell service och såddfinansiering, är i princip beräknat antal nya arbetstillfällen samt genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft. Med selektiva företagsstöd avses regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering via länsstyrelser och självstyrelseorgan och stöd till kommersiell service. För regionalt utvecklingsbidrag finns även resultatindikatorer avseende den ekonomiska tillväxtaspekten. För de generella företagsstöden, dvs. nedsatta social-

avgifter och transportbidrag, finns inga resultatindikatorer.

För den regionala projektverksamheten har utvecklats resultatindikatorer som t.ex. förväntade sysselsättningseffekter.

Även för strukturfondsprojekten finns resultatindikatorer. De samlade programdokumenten styr användningen av EG:s strukturfondsmedel. Projekten medfinansieras av en mängd aktörer. Den nationella offentliga medfinansieringen består främst av medel från primärkommuner, landsting, länsstyrelser och självstyrelseorgans anslag för allmänna regionalpolitiska åtgärder och annan statlig finansiering. En annan viktig finansierare är det privata näringslivet.

Uppföljningen av indikatorerna är en viktig del av strukturfondsarbetet. Resultatindikatorer är t.ex. antal nya arbetstillfällen, antal nystartade företag och antal företag som deltar i kompetensutveckling. I projekten bedöms också horisontella indikatorer för jämställdhet och miljö.

Olika resultatindikatorer kommer dessutom att finnas inom de regionala tillväxtavtalen som är en del av regeringens regionala näringspolitik. Denna politik ingår i politikområdet Näringspolitik, som redovisas inom utgiftsområde 24 Näringsliv. De första insatserna inom ramen för de regionala tillväxtavtalen har skett under 2000.

4.4 Politikens inriktning

Den nuvarande politiken för regional utjämnning och utveckling av levnadsförhållandena mellan olika delar av Sverige och mellan olika orter i länen, regionalpolitiken, har utvecklats som en del av välfärdssamhället.

Politiken har motiverats av såväl samhällsekonomiska som fördelningspolitiska skäl. Den har bedömts bidra till ett effektivare utnyttjande av samhällskapitalet, till en jämnare fördelning av välfärden, till ökad valfrihet för enskilda människor i arbete och boende samt att bevara den solidaritet och sammanhållning som hittills präglat det svenska samhället.

Regionalpolitiken skall främja olika regioners möjligheter att utvecklas på bästa sätt utifrån de egna förutsättningarna. Insatserna varierar mellan regionerna, eftersom förutsättningarna och näringslivets behov även de varierar.

På senare år har det skett väsentliga förändringar i förutsättningarna för att bedriva regio-

nalpolitik i Sverige. Bland dessa kan nämnas den accelererande utvecklingen av produktions- och informationstekniken, den allt mer internationaliserade ekonomin och Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

I den proposition om en ny regional utvecklingspolitik som regeringen inom kort avser att lämna till riksdagen finns en utförlig redogörelse för regionala utvecklingstendenser i olika avseenden. I den beskrivs också hur regionalpolitiken har bedrivits under senare år.

Regeringen har bl.a. prioriterat att få de nationella företagsstöden godkända enligt EG-kommissionens nya riktlinjer för regionala stöd. Dessa företagsstöd har regeringen ansett vara av stor betydelse för att främja en hållbar ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning i främst de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Där är förutsättningarna för näringslivsutveckling, på grund av bl.a. deras låga befolkningstäthet och avstånd till större marknader, generellt sett sämre än i övriga landet. Insatser som förväntas leda till ökad sysselsättning och flera nya företag har även gjorts inom de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen.

Regeringen har även vidtagit särskilda åtgärder för att gles- och landsbygdens resurser skall tas till vara. Den nationella tillväxten utgör den samlade effekten av alla områdens förmåga att utveckla sina resurser och möjligheter. Det är därför av betydelse att även gles- och landsbygdsområden ges möjligheter att utvecklas. En grundläggande förutsättning för detta bedöms av regeringen vara att människor och företag skall kunna erhålla en god offentlig och kommersiell servicenivå. Det är enligt regeringens mening bl.a. viktigt att möjligheterna att uppnå denna genom det stöd till kommersiell service som kan lämnas av länsstyrelser och självstyrelseorgan utnyttjas tillräckligt.

Regeringen har också låtit NUTEK utarbeta ett förslag till ett särskilt program för att främja användningen av modern informationsteknik i företag i de regionalpolitiskt högst prioriterade områdena.

Dessutom pågår arbetet med att bistå de kommuner som har särskilda omställningsproblem på grund av strukturomvandlingar inom försvarsmakten, bl.a. genom en särskild omställningsgrupp inom Näringsdepartementet. En av gruppens huvuduppgifter är att stärka kommunernas förmåga att arbeta långsiktigt och strate-

giskt med sin näringslivsutveckling så att befintliga resurser kan tillvaratas effektivt.

Regeringen har prioriterat arbetet med EG:s strukturfondsprogram. Sverige har under strukturfondsperioden 1995–1999 genomfört ett tjugotal geografiskt inriktade strukturfondsprogram. En effektiv avslutning av denna strukturfondsperiod är av stor vikt, bl.a. för att uppnå målen för strukturfondsprogrammen samt för att Sverige skall tillgodogöra sig återflödet från EG:s strukturfonder fullt ut. Under den nya strukturfondsperioden, vilken startade 2000, kommer ökad prioritet även att läggas vid ett effektivt genomförande av de nya programmen.

Regionalpolitiken har allt mer inriktats mot att utnyttja ett arbetssätt som på regional nivå innebär att olika parter samarbetar i s.k. partnerskap. Exempel på detta är arbetet med EG:s strukturfonder. Även de regionala tillväxtavtalen tillämpar detta arbetssätt. Fördelen härmed är att åtgärderna ingår i särskilda program och därmed blir mer långsiktiga. Arbetssättet ger också bl.a. parter möjligheter att få en allt mer samstämmig verklighetsbild av situationen, att samverka kring en gemensam långsiktig utvecklingsstrategi, att göra mer kvalificerade analyser, att arbeta mot gemensamma mål och göra tydligare prioriteringar av sina resurser. Det nya arbetssätt som strukturfonderna och de regionala tillväxtavtalen bidrar till innebär, enligt regeringen, att även gles- och landsbygdens intressen kan tillvaratas på ett mer effektivt sätt.

I ett följande avsnitt (4.5.3) lämnas en kortfattad redogörelse för inriktningen av regionalpolitiska åtgärder utanför politikområdet av stor betydelse för den regionala utvecklingen.

Regeringen avser att inom kort lämna en proposition om en ny regional utvecklingspolitik för hela landet till riksdagen. I denna föreslås bl.a. att politikområdet Regionalpolitik och delområdet Regional näringspolitik inom politikområdet Näringspolitik skall slå samman till ett nytt politikområde: Regional utvecklingspolitik.

Regeringen avser att återkomma till frågan om politikområdets omfattning i vårpropositionen 2002.

4.5 Insatser

4.5.1 Insatser inom politikområdet

Inom politikområdet har åtgärderna främst inriktats mot att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas. Detta har bl.a. skett genom att bevilja företag, som bedöms ha goda utvecklingsmöjligheter eller verkar i områden som har stora geografiska lägesnackdelar, olika former av företagsstöd. Andra viktiga insatser för att främja utvecklingen av näringslivet har skett genom att bedriva projektverksamhet i olika former och genom EG:s geografiskt avgränsade strukturfondsprogram.

Nationella stödområden och företagsstöd

I början av juni 2000 trädde ett antal nya förordningar i kraft efter det att EG-kommissionen godkände de nya nationella stödområdena A och B samt stödformen regionalt utvecklingsbidrag. Förordningarna tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2000.

Som beskrivits i tidigare propositioner har EG-kommissionen endast godkänt att Sverige får ha nationella stödområden som omfattar 15,9 procent av befolkningen. Regeringens bedömning, att kommissionen inte tillräckligt har beaktat de särskilda regionalpolitiska problem som vissa delar av Sverige har i jämförelse med andra medlemsländer, kvarstår.

Regionalt utvecklingsbidrag kan numera lämnas till nyinvesteringar i bl.a. byggnader, anläggningar, maskiner och andra inventarier samt till immateriella investeringar, såsom förvärv av patent och licenser. Det kan därtill lämnas till utbildning, forskning och utveckling, konsulttjänster, kunskapspridning och informationskampanjer.

I övrigt har inga större förändringar skett av de investeringsinriktade stödformerna regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och såddfinansiering, eller av sysselsättningsbidraget under 2000.

Nedsatta socialavgifter och transportbidrag är generella driftstöd.

Eftersom stödformen nedsatta socialavgifter under 2000 granskades av EG-kommissionen var Sverige tvunget att stoppa tillämpningen av lagen fr.o.m. den 1 januari 2000. I december 2000 beslutade kommissionen att stödformen inte är förenlig med EG:s nya riktlinjer för statligt stöd

till regionala ändamål och att stödformen måste upphöra i dess nuvarande utformning.

Transportbidrag har kompenserat företag i regionalpolitiskt prioriterade områden för höga transportkostnader. Bidraget skall även stimulerat till höjd förädlingsgrad. De av riksdagen tidigare (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204), föreslagna ändringarna i stödformen, godkändes under 1999 av EG-kommissionen för tillämpning fr.o.m. 2000. Den nya förordningen trädde i kraft den 1 juni 2000, men tillämpades retroaktivt fr.o.m. den 1 januari 2000. Bland annat lämnas transportbidrag numera även för godstransporter till sjöss. Transportbidragszon 1 har upphört som bidragsområde, och lägsta bidragsgrundande transportsträcka höjts från 251 till 401 kilometer.

EG:s strukturfonder

EG:s strukturfonder har, sedan Sverige blev medlem i den Europeiska unionen, tillfört stora områden i landet viktiga regionalpolitiska resurser. Det sammanlagda återflödet från fonderna för regionalpolitiskt inriktade åtgärder (dvs. målen 2, 5b och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ) beräknas för programperioden 1995–1999 slutligt komma att uppgå till ca 5 800 miljoner kronor. Det sammanlagda återflödet för regionalpolitiskt inriktade strukturfondsåtgärder (dvs. målen 1 och 2 samt gemenskapsinitiativen) beräknas för programperioden 2000–2006, uppgå till ca 11 600 miljoner kronor.

Strukturfonderna är ett viktigt instrument i den politik för ekonomisk och social sammanhållning som bedrivs inom EU. Av de regionalpolitiskt inriktade strukturfondsinsatserna i Sverige får områden med låg befolkningstäthet störst del. Åtgärderna inriktas främst på olika projekt för små och medelstora företag, som bl.a. syftar till att stimulera nyföretagande och marknadsföring av företagens varor och tjänster. Många projekt är också inriktade på samverkan mellan företag kring produkt- och processutveckling samt på att öka företagets kompetens inom modern informationsteknik.

Gles- och landsbygdsåtgärder

För att stimulera utvecklingen i gles- och landsbygdsområden har företag beviljats landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service. Även vissa projekt inom den regionala projektverksamheten bidrar till utvecklingen i dessa områden.

Under senare år har vissa länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan utarbetat regionala

program för landsbygdsutveckling. Dessa program kommer att fortsätta att utvecklas, bl.a. inom ramen för strukturfondsprogrammen och de regionala tillväxtavtalen.

Regeringen har beviljat särskilda bidrag till Folkkrörelserådet Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas riksförbund. Syftet med bidragen är att stödja organisationernas arbete för gles- och landsbygdsområden samt för skärgården.

En viktig förutsättning för att gles- och landsbygdsområden skall vara attraktiva är tillgången till grundläggande service. Regeringen har därför givit Konsumentverket i uppdrag att, i samarbete med Glesbygdsverket, fortsätta att utveckla den s.k. servicedatabasen för att göra det möjligt att bl.a. löpande kartlägga hur tillgången till olika typer av service utvecklas i gles- och landsbygdsområden.

Regeringen har beviljat bidrag till ett projekt som under en treårsperiod bedrivs av Småkom, de små kommunernas samarbetsorgan, i syfte att utveckla nya former för samordnade servicelösningar i olika kommuner.

Förutom de generella regionalpolitiska insatser som genomförs med bidrag från EG:s strukturfonder sker även insatser specifikt riktade till gles- och landsbygdsområden. Projekt inom gemenskapsinitiativet Leader II har t.ex. utvecklat innovativa åtgärder och, genom ett omfattande ideellt arbete i projekten, skapat resurser för landsbygdsutvecklingsarbetet i stor skala. Bland annat de olika målprogrammen och vissa Interregprogram innehåller insatser för gles- och landsbygdsområden och har därmed bidragit till deras utveckling. Eftersom delar av skärgården definieras som gles- och landsbygd kan särskilt nämnas Mål 2 Öarna och Interreg Skärgården som utgör två särskilda program enbart riktade till skärgårdsområden.

Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder

Regeringens program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder omfattande 500 miljoner kronor startade 1998. Beslut inom ramen för programmet har även fattats under 2000. Beslut har nu fattats för i stort sett hela beloppet och åtgärderna genomförs för närvarande över hela landet, med tyngdpunkten i regionalpolitiskt prioriterade områden. Ambitionen har bl.a. varit att programmet skall medverka till att realisera åtgärder som på grund av begränsade medel annars inte kommit till stånd

och att det skall innehålla insatser som lämpligen initieras på central nivå.

Regeringen har under 2000 bl.a. beslutat om ytterligare bidrag till Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA) för investeringsfrämjande åtgärder i främst regionalpolitiskt prioriterade områden, bl.a. inom kundtjänstbranschen, samt till projektet "Food from Sweden", som syftar till att öka Sveriges export av jordbruksprodukter.

Beslut har hittills totalt fattats för 495 miljoner kronor, varav 9 miljoner kronor under 2000. Det finns inga resultatindikatorer för åtgärder inom programmet. De närmare effekterna av programmet avses att utvärderas när det är slutfört.

Utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten

En särskild arbetsgrupp, den s.k. Omställningsgruppen, bildades under 2000 inom Näringsdepartementet i syfte att bistå kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten. Arbetsgruppen skall bl.a. lämna förslag till åtgärder för att stödja och främja en positiv utveckling av arbetsmarknaden och övergång till nya näringar i Kiruna, Bodens, Sollefteå, Härnösands, Falu, Karlskoga, Gotlands och Hässleholms kommuner, samt till viss del även Karlsborgs kommun.

Arbetet är processororienterat och bedrivs i direkt kontakt med kommunledningarna och utvecklingsansvariga i kommunerna. En av gruppens huvuduppgifter är att stärka kommunernas förmåga att arbeta långsiktigt och strategiskt med sin näringslivsutveckling, så att befintliga resurser kan tillvaratas effektivare. Gruppen deltar även i diskussioner om omvandlingsåtgärder för militära fastigheter samt medverkar vid genomförandet av företagsetableringar och lokaliseringar av statliga verksamheter. Det är viktigt att nya verksamheter som lokaliseras till försvarskommuner kan utvecklas väl och samtidigt stärka de olika kommunernas näringsliv och arbetsmarknad.

Från flera kommuner har under hand framförts till gruppen att det viktigaste nu är att bibehålla utvecklingskraft i kommunen för att kunna säkra en långsiktigt stark tillväxt i näringslivet och på arbetsmarknaden. I detta sammanhang är lokaliseringarna av de statliga och privata

jobb som regeringen lovat kommunerna, viktiga kompletterande insatser.

Omställningsgruppen avslutar sitt arbete vid årsskiftet 2001/2002. Till dess återstår för Omställningsgruppen att delta i att utforma och följa upp utvecklingsprogrammen för var och en av kommunerna och på olika sätt bistå dem med att säkra genomförandet av programmen.

Regeringen avser att återkomma med en närmare redovisning av resultaten av omställningsarbetet.

Myndigheternas m.fl. regionalpolitiska arbete

Länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen har bl.a. aktivt arbetat med regional samordning. Omfattande samordning har åstadkommit genom arbetet med genomförande av de nya programmen för EG:s strukturfonder. Inom den regionala näringspolitiken har de också påbörjat genomförandet av framförallt näringslivsfrämjande projekt inom ramen för de regionala tillväxtavtalen. De har också bedrivit en rad andra projekt, även med aktörer från andra län och andra länder. Särskilt positivt är att näringslivet i ökad omfattning deltagit i samarbetet. Samordningen av insatserna syftar bl.a. till att de regionala aktörerna skall utnyttja tilldelade resurser mer effektivt. Dessa insatser har vidareutvecklat program som styr- och arbetsform på regional nivå. Kopplingen mellan analys och strategier har förbättrats. I detta arbete förväntas även uppföljnings- och utvärderingsverksamheten förbättras.

Vissa länsstyrelser och självstyrelseorgan har också bedrivit en omfattande verksamhet med regionalpolitiska företagsstöd. Under avsnitt 4.6 Resultatbedömning finns närmare beskrivningar av länsstyrelsernas och självstyrelseorganens regionalpolitiska arbete.

NUTEK har under året bl.a. utvecklat metoder för regionala strategier och programarbete samt anordnat erfarenhetsutbyten och utbildningar. I syfte att stödja utvecklingen av verksamheten vid lokala och regionala resurscentra för kvinnor har NUTEK beviljat projektmedel till dessa resurscentra.

En stor del av åtgärderna inom den regionala projektverksamheten och EG:s strukturfondsprogram har varit inriktade på att förbättra företagsklimatet, den ekonomiska tillväxten och nyföretagandet i framförallt regionalpolitiskt prioriterade områden. Länsstyrelserna och självstyrelseorganen stödjer, med sina medel för re-

gional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram, vitt skilda regionalpolitiska aktiviteter. Många åtgärder kan ses som komplement till åtgärder som bedrivs inom andra politikområden. Utmärkande för projektverksamheterna är det stora antalet deltagande aktörer.

Näringslivsinriktade åtgärder, t.ex. insatser för att stimulera nyföretagande, av både kvinnor och män, och företagsförnyelse utgör en stor del av projektverksamheten. Den omfattar även utredningar (t.ex. om lokala förutsättningar och hinder för utveckling), försöksverksamhet (t.ex. om samarbete i nätverk, vid teknikcentra och högskolor), kultur- och informationsinsatser (t.ex. turismkampanjer och mässor). Andra projekt har varit inriktade mot att utveckla regionala nätverk och s.k. kluster.

Glesbygdsverket har bl.a. publicerat åtta rapporter om olika frågor som är viktiga från ett gles- och landsbygdsperspektiv. Verket har också aktivt deltagit i debatter om aktuella glesbygdsfrågor.

Nytt ärendehanteringssystem (NYPS)

De nuvarande systemen för stödärendehantering som används av NUTEK, länsstyrelserna och självstyrelseorganen är omoderna. Nya krav har tillkommit. Den tekniska utvecklingen har medfört nya möjligheter att utveckla ett bättre system för hantering av stödärenden. Mot denna bakgrund har en studie genomförts för att undersöka hur hanteringen av stödärenden kan utvecklas. Resultatet av studien är att ett nytt system (NYPS) föreslås byggas upp.

Regeringen har tidigare (avsnitt 3.2) föreslagit att 20 miljoner kronor engångsvis skall överföras från utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling till anslaget under utgiftsområde 24 Näringsliv 38:1 Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) för att bygga upp och driva datasystem för hantering av regionala stöd.

4.5.2 EG:s samtliga strukturfonder perioden 2000–2006

Eftersom Näringsdepartementet har en samordningsroll gentemot EG-kommissionen för samtliga strukturfonder i Sverige lämnas en översiktlig redovisning för dessa under detta politikområde.

Under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling finns anslag uppförda för Europeiska regionala utvecklingsfonden (regionalfonden). Regionalfonden delfinansierar målen 1 och 2 samt gemenskapsinitiativen Interreg III och Urban. Ytterligare information om övriga fonder lämnas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (socialfonden) och utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (jordbruks- och fiskefonden).

Den nya programperioden för EG:s strukturfonder startade 2000 och pågår t.o.m. 2006. Antalet mål och gemenskapsinitiativ har minskats i förhållande till föregående programperiod.

Av följande tabell framgår ändamålen för olika mål och gemenskapsinitiativ under den nya programperioden.

Tabell 4.2 Strukturfondsmål och gemenskapsinitiativ programperioden 2000-2006

Mål 1	Insatser i områden vars BNP per invånare är mindre än 75 % av gemenskapens genomsnitt och insatser i de mest glesbefolkade områdena samt ett särskilt program för kusten i norra Sverige.
Mål 2	Områden som genomgår ekonomisk och social omställning inom industri- och tjänstesektorn, landsbygdsområden på tillbakagång, stadsområden med problem samt krisdrabbade områden som är beroende av fiske.
Mål 3	Åtgärder för att utveckla arbetsmarknaden och de mänskliga resurserna, särskilt inom ramen för de årliga nationella handlingsplanerna för sysselsättning.
Fiskeriåtgärder utanför mål 1	Strukturåtgärder inom fiskerinäringen vilka bl.a. omfattar yrkesfisket, vattenbruket och bearbetning och saluföring av näringsens produkter.
Interreg III	Gränsregionalt, transnationellt och interregionalt samarbete för att stimulera en harmonisk, balanserad och varaktig utveckling över hela gemenskapens område.
Equal	Samarbete mellan medlemsländerna för att främja nya metoder för att bekämpa all slags diskriminering och ojämlikhet i anknytning till arbetsmarknaden.
Leader +	Insatser för landsbygdens utveckling.
Urban II	Ekonomisk och social förnyelse av städer och förorter som befinner sig på tillbakagång genom att främja en hållbar stadsutveckling.

I den följande tabellen redovisas medelsfördelning och finansiering från de olika strukturfonderna. Sammanlagt under sjuårsperioden beräknas Sverige erhålla 19 miljarder kronor, inklusive s.k. indexeringsmedel, från de olika strukturfonderna. Totalt, tillsammans med nationell offentlig medfinansiering och privat finansiering, omfattar strukturfondsprogrammen ca 60 miljarder kronor under sjuårsperioden.

Tabell 4.3 Medelsfördelning och finansiering från strukturfonderna inkl. indexering 2002-2006

Miljoner kronor

	Totalt ¹	(Miljoner euro)	Regionalfonden	Socialfonden	Jordbruksfonden (utvecklingssektionen)	Fiskefonden
Mål 1	6 357	(748)	X ²	X	X	X
Mål 2	3 596	(423)	X	X		
Mål 3	6 354	(748)		X		
Fiskeriåtgärder utanför mål 1	530	(62)				X
Interreg III	1 391	(164)	X			
Equal	733	(86)		X		
Leader +	323	(41)			X	
Urban II	45	(5)	X			
Summa	19 329	(2 277)				

¹ Omräknat från euro till kursen 8:50.² X indikerar att fonden finansierar ett program.

Mål 1 och 2

Mål 1 består av Mål 1 Norra Norrland, som omfattar Norrbottens och Västerbottens län, samt Mål 1 Södra Skogslänsregionen, som omfattar Jämtlands och Västernorrlands län samt delar av Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län.

Mål 1-programmen innehåller insatser för näringslivsutveckling, livslångt lärande, landsbygdsutveckling, utveckling av infrastrukturen och särskilda insatser för samerna. Mål 3-åtgärder, landsbygdsutveckling och strukturåtgärder inom fiskerinäringen är integrerade delar av mål 1-programmen.

Programmen startade under 2000 och ett aktivt genomförande pågår genom beslut om enskilda projekt av strukturfondsdelegationerna för respektive målområde.

Mål 2-programmen är fyra till antalet. Mål 2 Norra som omfattar delar av Västmanlands, Gävleborgs och Dalarnas län, Mål 2 Västra som omfattar delar av Västra Götalands, Örebro och Värmlands län, Mål 2 Södra som omfattar delar av Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Blekinge län samt Mål 2 Öarna som omfattar Gotland och öar med bofast befolkning utan fast landförbindelse. Programmen godkändes i december 2000 och genomförandet har därefter startat och beslut fattats om enskilda projekt av strukturfondsdelegationerna för respektive målprogram.

Intresset för att söka bidrag från mål 1- och mål 2-programmen har varit mycket stort.

Mål 3

Den övergripande strategin för mål 3 i Sverige är att stärka individens ställning på arbetsmarknaden genom kompetensutveckling av såväl arbetslösa som sysselsatta. Även andra insatser som kompletterar den nationella sysselsättningspolitiken skall göras. Programmet startade i oktober 2000.

Fiskeriåtgärder utanför mål 1

Programmet för strukturstöd till fiskerinäringen utanför mål 1 omfattar hela övriga Sverige. Programmet godkändes i december 2000, genomförandet har startat och beslut fattats om enskilda projekt av såväl Fiskeriverket som länsstyrelserna, som är beslutsfattande myndigheter. I likhet med det tidigare programmet kan stöd lämnas till yrkesfisket för såväl modernisering som avveckling, till vattenbruket och till beredningsindustrin. De åtgärder som tillkommit i nuvarande programperiod är småskaligt kustfiske samt socioekonomiska och branschgemensamma åtgärder.

Gemenskapsinitiativ

Det övergripande målet för *Interreg*-initiativen är att stärka samarbetet över nationsgränserna så att de inte hindrar en balanserad utveckling.

Interreg III A, som avser gränsregionalt samarbete, skall främja utveckling i städer, på landsbygden och i kustområden genom att stimulera entreprenörskap och social delaktighet, utveckla företag och mänskliga resurser samt anläggning-

ar för forskning, utbildning, kommunikationer m.m. i syfte att skapa varaktiga arbetstillfällen.

Interreg III B avser samarbete inom större transnationella områden och skall bygga på erfarenheter från tidigare programperiod samt på transeuropeiska kommunikationsnät (TEN) och regional utvecklingsplanering i ett europeiskt perspektiv.

Interreg III C avser samarbete mellan regioner som inte gränsar till varandra och skall fungera som en ram för utbyte av erfarenheter av lämpliga metoder från geografiskt avgränsade strukturfondsprogram.

Beträffande gemenskapsinitiativen Interreg III A godkände EG-kommissionen Kvarken-Mittskandia samt Skärgården under våren och genomförandet av programmen har startat. Interreg-programmen III A Nordkalotten/Kolarctic, Sverige-Norge och Öresund har överlämnats till kommissionen och förhandlingar om programmen pågår. Godkännande väntas under senare delen av 2001.

För Interregprogrammen III A Kvarken-Mittskandia respektive Sverige-Norge är Sverige huvudansvarigt. Förvaltningsmyndigheterna är lokaliserade till länsstyrelserna i Västerbottens respektive Jämtlands län. Avtal om genomförande, uppföljning och kontroll av programmen har utarbetats mellan regionala organ i respektive länder.

Interregprogrammen III B Nordsjön och Östersjön har lämnats in till kommissionen och förhandlingar om programmets godkännande väntas starta under hösten 2001. Beträffande Interreg III C har kommissionen lämnat riktlinjer för programskrivande och genomförande.

Programmet för *Equal* godkändes av kommissionen i mars 2001. En första ansökningsomgång inom programmet utlystes i samma månad. *Equal* omfattar hela landet.

Programmet för *Leader+* godkändes av kommissionen under sommaren 2001. Det omfattar de södra och mellersta delarna av landet.

Ett programförslag för gemenskapsinitiativet *UrbanII*, som i Sverige genomförs i Göteborgs har lämnats in till kommissionen. Förhandlingar om programmets godkännande startar under hösten 2001.

4.5.3 Insatser utanför politikområdet av stor betydelse för den regionala utvecklingen

Det är inte i första hand åtgärder inom ramen för politikområdet, som är avgörande för den regionalpolitiska utvecklingen och möjligheterna att uppfylla de regionalpolitiska målen. Regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra politikområden är av större betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen. Därför utarbetar regeringen i första hand inom ramen för andra viktiga politikområden lösningar som kännetecknas av ett regionalpolitiskt helhetsperspektiv. Dessa åtgärder ingår inte inom politikområdet Regionalpolitik.

I följande avsnitt redovisas insatser utanför politikområdet som bedöms ha stor betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen. För en helhetsbild av insatsernas sammanhang inom deras respektive politikområden hänvisas i texten till aktuella utgiftsområden.

Stiftelsen Norrlandsfonden har vid olika tillfällen, senast 1999, erhållit kapitaltillskott från regionalpolitiska anslag. Stiftelsen har under 2000 finansierat etablering, utveckling och expansion av näringslivet, främst små och medelstora företag, i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Särskild uppmärksamhet har ägnats företag i Norrbottens län och i inlandskommunerna. Norrlandsfonden har erbjudit företag i huvudsak tre former av finansiering: Lån, villkorlån (lån med villkorlig återbetalningsskyldighet) och garantier. Under 2000 har Stiftelsen beviljat krediter på sammanlagt 192 miljoner kronor, varav lån 170 miljoner kronor.

Härigenom har fonden bidragit till att minska det underutbud av kapital till små och medelstora företag som finns i de regionalpolitiskt prioriterade områdena.

I en nyligen genomförd utvärdering av Norrlandsfonden av KPMG Bohlins AB konstateras bl.a. att fonden gör en betydande samhällsnytta. Den tar högre risker än bankerna och konkurrerar inte med dem, men agerar ändå mycket affärsmässigt.

Utbildningspolitiken. Tillgång till utbildning av god kvalitet i barn- och ungdomsskolan och inom vuxenutbildningen är en förutsättning för rekrytering till högskolor och universitet. Kommunerna bär i det decentraliserade systemet

ansvaret för att uppfylla kraven på en likvärdig skola för alla elever oavsett geografisk hemvist.

I dagens kunskapssamhälle är tillgången till utbildning och lärande en av de mest betydande faktorerna för att uppnå tillväxt och rättvisa. På samhällsnivå finns ett tydligt samband mellan investeringar i humankapital och tillväxt. Utbildning ger kunskap och kompetens som kan omsättas i produktionen. Utbildning förbättrar också möjligheterna att tillvarata ny teknik och nya organisationsformer samt ökar innovationsförmågan.

Utbyggnaden av högskolan fortsätter i hela landet. Under perioden 1997–2003 tillförs universitetet och högskolorna resurser för närmare 100 000 nya permanenta högskoleplatser. Antalet helårsstudenter ökade med 6 300 mellan 1999 och 2000. Ökningen ligger huvudsakligen vid högskolorna även om universitetet också expanderat.

Närheten till en högskola kan stimulera till högskolestudier i miljöer där studietraditionen och därmed utbildningsnivån är låg. En geografisk spridning av utbildningen ger därmed fler möjligheter att studera.

Universitetet och högskolor har under året fortsatt att utveckla arbetet med den s.k. tredje uppgiften, dvs. att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet. Lärosätenas redovisningar visar på en bredd i ambitioner, målgrupper och aktiviteter vad gäller samverkansuppgiften. I Rapport om tillväxtavtalen, Första året (Ds 2001:15) konstateras att universitet och högskolor förefaller vara den aktör som de flesta regionala aktörer har störst tilltro till när det gäller att främja tillväxt i den egna regionen.

Distansutbildningsmyndigheten (Distum) har existerat i ett och ett halvt år. Distum skall främja utökningen av antalet utbildningsplatser för IT-stödd distansutbildning inom högskolan och folkbildningen samt utveckla verksamheten. Regeringens bedömning är att Distum på ett ambitiöst sätt har lyckats väl i sina strävanden. Distum har under 2000 samarbetat med Glesbygdverket kring frågor som rör utbildningsbehovet i olika regioner och distansutbildningens betydelse i detta sammanhang. Distum har även fördelat utvecklingsbidrag samt utbildningsplatser till ett antal högskoleplatser med tydlig regional profil.

Regeringen har nyligen i propositionen Den öppna högskolan föreslagit att Distum skall av-

vecklas och att en ny myndighet med andra uppgifter i stället skall inrättas (prop. 2001/02:15).

Genom insatser inom utbildningspolitiken sker också forskning vid landets universitet och högskolor. De nya högskolorna har genomgående ambitionen att utveckla forskningen, få vetenskapsområden eller att bli universitet. I propositionen Forskning och förnyelse (2000/01:3) avsattes särskilda medel för att utveckla forskningen vid dessa universitet och högskolor.

Små lärosäten inriktar ofta sina resurser på att skapa spetskompetens inom ett fåtal forskningsområden. Högskolorna väljer ofta att utveckla forskningsområden som stärks av de regionala förutsättningarna och initieras också ofta genom kontakter med näringslivet i högskolornas närområde. Dessa insatser har också i flera fall fått industrin att placera egen forskning och utveckling i anslutning till högskolorna.

Inom *forskningspolitiken* stöds forskning av hög kvalitet via de externa forskningsfinansierarna, främst forskningsråden och Verket för innovationssystem. För att kunna konkurrera om medel från dessa behövs forskning av högsta kvalitet. Genom att inom smala sektorer utveckla starka forskningsprogram ökas möjligheterna för små lärosäten att framgångsrikt konkurrera om bidrag. (Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning).

Insatser inom *transportpolitiken* är av väsentlig betydelse för den ekonomiska tillväxten i regionalpolitiskt prioriterade områden. Ett av delmålen är en positiv regional utveckling, där transportsystemet främjar utvecklingen genom att dels utjämna skillnader i möjligheterna för olika delar av landet att utvecklas, dels motverkar nackdelar av långa transportavstånd. Det är ofta svårt att mäta uppfyllelsen av detta mål. Vägverket, Banverket och Statens institut för kommunikationsanalys har i uppdrag att utarbeta relevanta mått för det transportpolitiska målet om en positiv regional utveckling.

I många regioner med dålig alternativ trafikförsörjning spelar flyget en avgörande roll för de transportpolitiska målen om tillgänglighet och regional utveckling. Luftfartens infrastruktur måste dessutom ses som ett sammanhängande system. För att hela landet skall få en tillfredsställande transportförsörjning beslöt regeringen 1999 att ett nytt statligt stöd till kommunala flygplatser, det s.k. driftbidraget, skulle införas. Under 2000 uppgick det totala stödet till de

kommunala flygplatserna till 111 miljoner kronor.

Den 1 juli 1999 startade Rikstrafiken sin verksamhet. Myndighetens uppgift är att verka för utveckling och samordning av den interregionala kollektiva persontrafiken och att därigenom bidra till att bl.a. de transportpolitiska målen om tillgänglighet och regional utveckling uppnås. Rikstrafiken skall som en del i detta arbete svara för statens upphandling av transportpolitiskt motiverad interregional kollektiv persontrafik som inte upprätthålls i trafik huvudmännens regi och för det saknas förutsättningar för kommersiell drift. Under 2000 bedrev Rikstrafiken i huvudsak sin verksamhet på grundval av tidigare upphandlingar. Under 2001 har trafik på ett tiotal järnvägssträckor upphandlats, varav ett antal i norra Sverige.

Restids- och resekostnadsminskningar för vägtrafikanterna har varit mindre i stodområdena än i övriga landet. Samtidigt har skillnader mellan vägens ytstandard i olika regioner minskat under 2000. En godssatsning på järnväg har bidragit till lägre kostnader och därmed ökad konkurrenskraft för olika regioner. Ett exempel på detta är uppgraderingen av Malmbanan. Kortare restider har i vissa fall bidragit till regionförstoring. Bygandet av den från regionalpolitisk synpunkt viktiga Bothniabanan utefter Norrlandskusten har fortsatt under 2000.

Målet för *IT, tele- och postpolitiken* är att alla skall ha tillgång till en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar infrastruktur och därtill hörande samhällstjänster. Därutöver skall det finnas en grundläggande kassaservice i hela landet.

Av särskilt stor betydelse för den framtida regionala utvecklingen bedöms utbyggnaden och användningen av modern kommunikationsteknik vara. IT-politikens inriktning är också bl.a. att främja tillväxt, sysselsättning och regional utveckling. Hushåll och företag i alla delar av Sverige bör inom de närmaste åren få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske på kommersiella grunder. Riksdagen har också beslutat om särskilda åtgärder för utbyggnad av IT-infrastruktur i gles- och landsbygd för att förbättra tillgängligheten. Åtgärderna omfattar bl.a. stöd till lokala och regionala telenät i områden som inte förses med IT-infrastruktur genom marknadens försorg, skattereduktion till fysiska och juridiska personer för bredbandsanslutning samt ett

stomnät med hög tillgänglighet till landets alla kommuner.

Regeringen har under 2000 påbörjat genomförandet av IT-politiken. En närmare redogörelse för vilka åtgärder regeringen vidtagit lämnas under utgiftsområde 22 Kommunikationer, avsnitt 5 Politikområde IT, tele och post.

Enligt de telepolitiska målen skall enskilda och myndigheter i landets olika delar få tillgång till effektiva telekommunikationer och enligt det postpolitiska målet skall det finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet. (Utgiftsområde 22 Kommunikationer).

Näringspolitiken syftar till att skapa fler och växande företag i hela landet. Goda makroekonomiska förhållanden, såsom låg och stabil räntenivå och låg inflation, är grunden för ett gott näringsklimat och viktiga för utvecklingen i Sveriges alla regioner. För att nå målet fler och växande företag och ett gott näringslivsklimat krävs bl.a. positiva attityder till, och vilja, att driva företag, ett sunt och rättvist regelverk, lättillgänglig information om regler och krav, tillgängliga finansiella instrument och motivation att ta till sig ny teknik. Omfattningen och utformningen av insatserna skall anpassas till och utföras av respektive region för att motsvara det lokala och regionala behovet.

Regeringen har påbörjat en omstrukturering av centrala myndighetsfunktioner inom näringspolitiken. Syftet är att dels anpassa strukturen till förändrade förutsättningar, dels skapa en enklare, tydligare och mer kraftfull myndighetsstruktur. En ny myndighet för företagsutveckling, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), inrättades från och med den 1 januari 2001 enligt proposition (prop. 1999/2000:71) Vissa organisationsfrågor inom näringspolitiken. NUTEK skall bl.a. särskilt främja näringslivets utveckling i regionalpolitiskt prioriterade områden och i övrigt verka för en balanserad utveckling. NUTEK skall vidare ha en stark näringslivsförankring och skall tillsammans med ALMI Företagspartner AB utgöra ett gemensamt kompetenscentrum för företagsutveckling, entreprenörskap och finansiering med fokus på företagens och företagarnas behov.

Rymdaktiviteterna inom politikområdet bedöms ha en särskild positiv inverkan på näringsverksamheten i Kiruna, vilket är av stor regionalpolitisk betydelse.

Inom näringspolitiken bedrivs också investeringsfrämjande åtgärder genom Delegationen för

utländska investeringar i Sverige (ISA). ISA har på senare år också erhållit särskilda bidrag för bl.a. regionalpolitiska insatser. Dessa har använts för bl.a. samverkan med och kunskapsöverföring till såväl regional som lokal nivå. Verksamheten bedöms ha givit långsiktigt resultat i form av bl.a. sysselsättning i regionalpolitiskt prioriterade regioner. (Utgiftsområde 24 Näringsliv).

Arbetsmarknadspolitikens huvudsakliga uppgifter är att snabbt tillsätta lediga platser och öka de arbetslösa anställbarhet genom kompetenshöjande insatser och rörlighetsfrämjande åtgärder. Härigenom skapas förutsättningar för en väl fungerande arbetsmarknad. Genomförandet och omfattningen av åtgärderna anpassas till lokala och regionala förutsättningar, vilket bidrar till att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen i regionerna. Vid fördelningen av de arbetsmarknadspolitiska resurserna tas också hänsyn till områden som har hög arbetslöshet.

Genom sin omfattning och inriktning är arbetsmarknadspolitikens av stor betydelse för regionerna.

Även Samhall har ett regionalpolitiskt uppdrag, att skapa meningsfullt och utvecklande arbete för personer med arbetshandikapp där behov finns.

Förändringarna inom arbetslöshetsförsäkringen och införandet av en aktivitetsgaranti gör att insatserna i större utsträckning kan bidra till en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt. (Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad).

Landsbygdspolitiken, som är en del av den gemensamma jordbrukspolitikens, bidrar till utvecklingen i gles- och landsbygdsområden. Riksdagen har bemyndigat regeringen att tillämpa ett miljö- och landsbygdsprogram för perioden 2000–2006 enligt rådets förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden av den 17 maj 1999. Programmet medfinansieras över EG-budgeten.

Landsbygdsprogrammet skall främja en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket, livsmedelsproduktionen, skogsbruket och landsbygden. I samverkan med andra delar av den gemensamma jordbrukspolitikens, struktur- och regionalpolitikens mål 1- och 2-program, LEADER+ och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige medverkar miljö- och landsbygdsprogrammet till utveckling av en livskraftig landsbygd i hela landet. År 2001 var det första året hela programmet var öppet för

ansökningar och intresset för de olika åtgärderna har varit mycket stort. Miljöersättningar och kompensationsbidrag inom programmet omfattar även jordbruket i mål 1-regionerna. (Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med avslutande näringar).

Storstadspolitiken tillkom genom ett riksdagsbeslut 1998 och syftar till att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för tillväxt så att de kan bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom som utom storstadsregionerna. Storstadspolitiken skall också medverka till att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna.

Tillväxtmålet är framåtsyftande och bygger på att storstaden har vissa unika utvecklingsförutsättningar som inte kan kopieras av andra regioner. Tillväxt i storstaden skapar också tillväxt i andra delar av landet. Motivet för att ge storstäderna goda villkor för långsiktig hållbar tillväxt är alltså att det finns ett samspel – inte en motsättning – mellan tillkomsten av nya arbetstillfällen i storstaden och i resten av landet. Det andra målet, integrationsmålet, tar mera fasta på de stora skillnader som finns mellan storstadsregionernas olika bostadsområden.

I den storstadspolitiska propositionen (prop. 1997/98:165) framhåller regeringen således att en politik för regionalt spridd tillväxt inte innebär att en region måste avstå tillväxt för att ge åt en annan, utan tvärtom att olika regioner ger varandra draghjälp och förstärker varandras utveckling.

Storstadspolitiken handlar om att ta tillvara livskraften och tillväxten i storstäderna, samtidigt som den verkar för jämlika och jämställda levnadsvillkor i alla bostadsområden

Kulturpolitiken syftar till att alla skall ha möjlighet att uppleva kultur och ägna sig åt eget skapande oberoende av var de bor. Av vikt är de av staten delfinansierade regionala kulturinstitutionerna. De utgör landets kulturella infrastruktur och är en viktig bas för regionernas kulturliv och för värnandet av kulturarvet. Statens bidrag till regionala teater-, dans- och musikinstitutioner, länsmusikverksamhet, regional biblioteksverksamhet, regionala museer, regionala arkiv och länskonstnärer syftar till att möjliggöra en mångsidig verksamhet av hög kvalitet i landets alla regioner. Med sin breda kunskap om samhället, både i ett historiskt och i ett samtidsperspektiv, har de regionala museerna även mycket att tillfö-

ra det regionala utvecklingsarbetet. (Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid).

Miljöpolitiken är av stor betydelse för en hållbar regional utveckling ur flera aspekter. Förverkligandet av de nationella miljö kvalitetsmålen, som bl.a. innebär att skydda miljön, utveckla och vårda naturresurserna, kulturarvet och boendemiljön, bedriva ett miljöanpassat långsiktigt hållbart jordbruk och bevara det öppna landskapet är viktigt för en hållbar regional utveckling och en levande landsbygd. En attraktiv natur-, kultur- och boendemiljö är viktigt för att attrahera såväl entreprenörskap och företag som boende och bidrar direkt till hållbar tillväxt där turistnäringen är ett exempel.

Inom ramen för lokala investeringsprogram har samhällsinvesteringar gjorts för att bidra till en hållbar utveckling och uppfyllelse av miljömålen. Utgångspunkten för arbetet har t.ex. varit att en miljöinsats är ett led i en strukturomvandling av t.ex. en gammal industriort, som söker nya vägar för ekonomisk utveckling och sysselsättning. Bidrag från de lokala investeringsprogrammen har, tillsammans med andra offentliga medel (miljö- och landsbygdsprogrammet, energiomställningsprogrammet, strukturfonderna, EU:s övriga program och fonder m.m.) bidragit till att omsätta kommunens eller regionens strategier och idéer för utveckling i praktiken. (Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård).

Syftet med *det statliga bidrags- och utjämnings-systemet* i kommunsektorn är att ge kommuner respektive landsting med olika strukturella förutsättningar möjligheter att erbjuda likvärdig service i landets olika delar. Systemet kommer att bli föremål för fortsatt översyn.

Inom regeringskansliet har funnits en kommundelation som har till uppgift att bereda ärenden om *ekonomiskt stöd till kommuner* och landsting som har särskilt svår ekonomisk situation. Stöd har lämnats om strukturella faktorer, som exempelvis svag ekonomisk tillväxt i regionen, negativ befolkningsutveckling eller obalanser i åldersstrukturen, gör det svårt för kommunen eller landstinget att uppnå balanskravet. Kommundelationen avslutade sitt arbete den 1 juli 2000 och det har resulterat i att staten ingått överenskommelser med 36 kommuner och tre landsting. Regeringen har åtagit sig att betala ut bidrag om sammanlagt 1 317 miljoner kronor om villkoren för bidragen uppfylls.

Dessutom har en *bostadsdelegation* inrättats för att fördela stöd till kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. Vid utgången av 2001 förväntas att ramöverenskommelser med samtliga berörda kommuner har träffats. (Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner).

Inom *integrationspolitiken* kan kommunernas flyktingmottagande vara av betydelse för den regionala utvecklingen. Under de senaste åren har storstäderna tagit emot en allt större andel av de nyanlända flyktingar som beviljas uppehållstillstånd. Detta har skett samtidigt som tillgången på lämpliga bostäder har minskat i storstadsområdena. Samtidigt finns det många kommuner i andra delar av landet som har tillgång till goda bostadslösningar och arbetstillfällen och som kan erbjuda bra introduktionsprogram. (Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar).

Den s.k. *sociala ekonomin* bedöms ha betydelse för att mobilisera engagemang och lokal kompetens vilket är viktigt för att de lokala utvecklingsförutsättningarna skall tillvaratas.

I Sverige finns idag ca 4 000 lokala utvecklingsgrupper runt om i landet. Utifrån ett regionalpolitiskt perspektiv har de lokala utvecklingsgrupperna visat sig vara av betydelse i främst gles- och landsbygdsområden.

På många platser har ett lokalt engagemang inneburit att en viss hotad serviceinrättning har kunnat bibehållas.

4.6 Resultatbedömning

4.6.1 Resultat

Verksamhetsresultat

Målen för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Målet för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken. Resultatbedömningen omfattar den verksamhet som bedrivs med anslag inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling, förutom anslaget 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät, den s.k. lilla regionalpolitiken. Åtgärder inom andra politikområden är dock av större betydelse

för möjligheterna att uppnå de regionalpolitiska målen.

Resultatbedömningen av de selektiva regionalpolitiska företagsstöden och den regionala projektverksamheten avser beviljade stöd under 2000. Det är ännu inte möjligt att redovisa utbetalade medel för dessa beslut.

Resultatbedömningen av de generella stöden, nedsatta socialavgifter och transportbidrag, avser utbetalda medel 2000.

Resultatbedömningen av strukturfondsprojekten redovisas samlat för programperioden 1995–1999 och avser beviljade bidrag.

I sammanställningen nedan återfinns en förteckning över de åtgärder som redovisas i denna resultatbedömning. Av sammanställningen framgår även från vilka anslag åtgärden finansieras, vem som beslutar om respektive åtgärd och vilket geografiskt område den avser.

Tabell 4.4 Åtgärder som finansierats av anslag inom utgiftsområde 19 under 2000

Åtgärd/myndighet	Finansierades av anslag ¹	Beslutsfattare	Geografisk omfattning
Central projektverksamhet	A1	NUTEK och regeringen	Regionalpolitiskt prioriterade områden
Regional projektverksamhet	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet med tyngdpunkt i regionalpolitiskt prioriterade områden
Medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Målområdena 2, 5b och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ
Regionalt utvecklingsbidrag	A1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Stödområdena A och B
Landsbygdsbidrag	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Stödområdena A och B samt gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Småföretagsstöd	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet
Sysselsättningsbidrag	A1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Stödområdena A och B
Såddfinansiering	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet
Landsbygdslån	A2	Länsstyrelserna	Stödområdena A och B samt gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken ²	A3	Riksgäldskontoret	Gles- och landsbygd
Nedsatta socialavgifter	A4	Riksförsäkringsverket	Stödområde 1 och del av stödområde 2
Transportbidrag	A5	NUTEK	Transportbidragssonerna 2–5
Stöd till kommersiell service	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Glesbygdsverket	A6	Glesbygdsverket	
Statens institut för regionalforskning	A7	Statens institut för regionalforskning	
Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999	A8	Beslutsgrupper m.fl.	Målområdena 2, 5b och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ
Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	A9	Förvaltningsmyndigheter m.fl.	Målområdena 1 och 2 samt vissa gemenskapsinitiativ
Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder	A1 anslagspost 24	Regeringen	Hela landet med tyngdpunkt i regionalpolitiskt prioriterade områden

¹ Alla nedan angivna anslag, förutom anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder anslagspost 24, avser anslag uppsatta på statsbudgeten för 2000.

² För en resultatredovisning se avsnitt 3.5.3.

Härtill fanns under budgetåret ett anslag på 6 miljoner kronor för drift av ett flygplatsbolag i Ljungbyhed.

Beslut för 1 450 miljoner kronor har fattats under 2000 i form av regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram och selektiva regionalpolitiska företagsstöd. Dessutom har NUTEK (ca 27 miljoner kronor)

och regeringen (ca 74 miljoner kronor) beviljat sammanlagt ca 102 miljoner kronor som central projektverksamhet. Härutöver har 9 miljoner kronor beviljats inom programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder.

Totalt har således 1 535 miljoner kronor beviljats för ovan nämnda ändamål under 2000.

Driftstöd i form av transportbidrag och ned-satta socialavgifter har utbetalats till ett sammanlagt belopp av ca 390 miljoner kronor.

I det följande redovisas detta mer i detalj.

Härutöver har regeringen under 2000 bedrivit central projektverksamhet och av medlen för central projektverksamhet har regeringen fattat beslut om ca 193 miljoner kronor. Härav har en stor del använts i arbetet med att bistå de kommuner som har särskilda omställningsproblem på grund av strukturomvandlingar inom försvarsmakten. Bland större projekt kan nämnas bidrag till ett program för utveckling av den svenska skogsnäringen, till Riksidrottsförbundet för utbildning av idrottsledare inom den regionala ungdomsidrotten, samt till Sveriges turistråd för utveckling av turistnäring i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Under året har NUTEK inom sin projektverksamhet deltagit i finansieringen av ett nittio-tal projekt till ett sammanlagt belopp av 27,1 miljoner kronor. Projekten har varierande inriktning, t.ex. förstudier till stora utvecklingsprojekt eller projekt av pilotkaraktär.

NUTEK har också beslutat om bidrag till medfinansiering av projekt vid lokala och regionala resurscentra för kvinnor. Under 2000 har NUTEK beviljat bidrag till 64 projekt till ett belopp om ca 19 miljoner kronor.

Tabell 4.5 Beviljade belopp för regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram och inom Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder 1998-2000

Miljoner kronor

	1998	1999	2000
Regional projektverksamhet	248,5	267,8	225,3
Medfinansiering av strukturfondsprogram	383,5	346,7	250,0
Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder	392	94	9

Källa: NUTEK.

Under 2000 har ca 225 miljoner kronor beviljats som regional projektverksamhet av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen. Det har under 1999 utvecklats resultatindikatorer som t.ex. förväntade sysselsättningseffekter för att möjliggöra en bättre uppföljning av projekten.

En stor del av den regionala projektverksamheten förväntas leda till ett i stort förbättrat företagsklimatet genom att den främjar bl.a. förnyel-

se av företag och nyföretagandet i framför allt regionalpolitiskt prioriterade områden. Projektet förväntas även leda till ett utvecklat samarbete mellan näringslivet och t.ex. universitet och högskolor.

Alla län har möjlighet att medfinansiera strukturfondsprojekt, men endast inom de delar av länen som ingår i de geografiska strukturfondsområdena. Skillnaden mellan regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram är att sistnämnda projekt skall följa riktlinjerna i de fleråriga samlade programdokumenten (s.k. SPD) och får en del av finansieringen från EG:s strukturfonder. Den regionala projektverksamhetens inriktning skall också utgå från en långsiktig strategi, den s.k. länsstrategin, men kan till skillnad mot de regionalpolitiska strukturfondsprojekten bedrivas inom hela landet. Den regionala projektverksamheten skall inriktas mot ekonomisk tillväxt och inomregional balans.

Under 2000 har ca 250 miljoner kronor beviljats av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen som medfinansiering av strukturfondsprogram. Anledningen till att beloppet är lägre än föregående år är att strukturfondsprogrammen för den nya perioden kom att starta senare än avsetts eftersom EG-kommissionens godkännande försenades. Likartade rutiner för uppföljning av strukturfondsprojekt som för länsstyrelseprojekt följs fortlöpande. Utvärdering sker dels samlat efter halva tiden, dels samlat efter programperiodens slut. De förväntade effekterna av strukturfondsprogrammen, inkl. medel från regionalfonden, annan offentlig medfinansiering och privata medel, för hela programperioden 1995–1999 är bl.a. cirka 74 000 nya eller bevarade arbetstillfällen. De projekt som slutredovisats har enligt NUTEK bidragit till 57 000 nya eller bevarade arbetstillfällen och ca 10 000 nya företag. De förväntade effekterna går inte att redovisa uppdelat på olika år. Flera utvärderingar visar dock att detta är en över-skattning av antalet arbetstillfällen.

Tabell 4.6 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionalpolitiska företagsstöd åren 1998-2000¹

	1998	1999	2000
Beviljat belopp (mkr) ¹	1 060	932	949
Beräknat antal nya arbetstillfällen (antal) ¹	9 000	7 200	8 430
Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle (tkr) ¹	100	125	110
Investeringar som beräknas delfinansieras med de selektiva företagsstöden (mkr) ²	3 300	3 400	3 034

¹ Regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag.

² Ej sysselsättningsbidrag.

Källa: NUTEK.

Beslut om totalt ca 949 miljoner kronor under 2000 i olika former av selektiva regionalpolitiska företagsstöd (exkl. stöd till kommersiell service och såddfinansiering) i samband med investeringar beräknas enligt NUTEK bidra till ca 8 430 nya arbetstillfällen inom främst de regionalpolitiskt prioriterade regionerna. Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle uppgår till cirka 110 000 kronor. Investeringar i storleksordningen 3 000 miljoner kronor beräknas delfinansieras med dessa stöd.

Regionalt utvecklingsbidrag har under 2000 till ca 86 procent av beloppet beviljats små och medelstora företag, dvs. företag med 0–199 anställda.

I besluten om regionalt utvecklingsbidrag beräknas 43 procent av de nya arbetstillfällena tillfalla kvinnor. Detta innebär att villkoret för stödformen att minst 40 procent av antalet nya arbetstillfällen skall tillfalla vardera könet därmed är uppfyllt. Även vad gäller landsbygdsstöd beräknas i genomsnitt 40 procent av de nya arbetstillfällena tillfalla kvinnor.

Av småföretagsstödet nya arbetstillfällen beräknas ca 35 procent tillfalla kvinnor. Villkoret för stödet är att minst 40 procent av antalet nya arbetstillfällen skall avse vardera könet. Villkoret har därmed inte uppfyllts.

Inga nya lån till privata regionala investmentbolag har beviljats eller utbetalats under 2000. Utestående belopp för sådana lån uppgick den 31 december 2000 till ca 3 miljoner kronor.

Tabell 4.7 Utbetalda generella regionalpolitiska företagsstöd åren 1998-2000¹

Miljoner kronor

	1998	1999	2000
Utbetalt belopp	773	702	390

¹ Dvs. nedsatta socialavgifter och transportbidrag.

Källa: NUTEK.

Bidragen har enligt regeringens bedömning bidragit till att upprätthålla sysselsättningen i främst de regionalpolitiskt mest prioriterade regionerna. Transportbidrag kompenserar en del av företagets kostnader för varutransporter. Nedsatta socialavgifter kompenserar delvis företagen för permanenta merkostnader på grund av de geografiska lägesnackdelarna.

Stöd till kommersiell service har under 2000 beviljats för ca 26 miljoner kronor och har bidragit till att upprätthålla servicenivån i gles- och landsbygd.

Såddfinansiering har under 2000 beviljats för ca 500 000 kronor till små och medelstora företag. Stödet förväntas ha betydelse för teknikbaserade företag i tidiga utvecklingsfaser. Den övervägande delen av såddfinansieringen finansieras med andra medel än regionalpolitiska.

Inom programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder på 500 miljoner kronor som startade 1998 har beslut för ytterligare 9 miljoner kronor fattats under 2000. Härmed har beslut fattats för sammanlagt 495 miljoner kronor.

En mer detaljerad beskrivning per län av dels beviljade selektiva regionalpolitiska företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram, dels utbetalda medel avseende generella regionalpolitiska företagsstöd (transportbidrag och nedsatta socialavgifter) återfinns i följande tabeller.

Tabell 4.8 Beviljat stöd m.m. av länsstyrelserna, regionala självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen under 2000 fördelat på län

Länsstyrelse/ självstyrelse- organ	Regionala utveck- lingsbidrag (mkr)	Lands- bygds- stöd (mkr)	Småföre- tagsstöd (mkr)	Sysselsätt- nings- bidrag (mkr)	Beräknad sysselsätt- ningsök- ning ¹	Beräknad subvention per arbets- tillfälle ¹ (mkr)	Såddfinan- siering (mkr)	Stöd till kommer- siell servi- ce (mkr)	Regional projekt- verksamhet och medfi- nansiering av struk- turfonds- projekt. Länsstyr./ Sj.styr.org. (mkr)	Summa (mkr)
Stockholm	0	1,8	0	0	0	0,05	0	0,31	5,1	7,21
Uppsala	0	1,9	0	0	33	0,04	0	0,08	5,2	7,18
Söderman- land	0	0,3	0	0	6	0,05	0	0,19	9,9	10,39
Östergötland	0	6,8	0,4	0	173	0,04	0	0,85	2,2	10,25
Jönköping	0	4,8	0	0	121	0,04	0	0,28	8,5	13,58
Kronoberg	0	3,3	0	0	65	0,05	0	0,55	6,0	9,85
Kalmar	0	0	0	0	0	0	0	0	1,3	1,30
Regionför- bundet i Kalmar län	0	7,9	0,1	0	183	0,04	0	1,53	17,2	26,73
Skåne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Regionför- bundet i Skåne län	0	0,3	0	0	0	0	0	0	2,9	3,20
Halland	0	0	0	0	0	0	0	0	1,3	1,30
Västra Göta- land	0	0	0	0	0	0	0	0	4,5	4,5
Västra Göta- lands läns landsting	6,3	16,7	0,2	4,7	486	0,01	0,35	1,1	52,7	82,05
Gotland	0	0	0	0	0	0	0	0	1,7	1,70
Gotlands kommun	0	8,2	0	0	125	0,07	0	0,31	21,7	30,21
Blekinge	3,0	7,1	4,5	0	231	0,06	0	0,52	7,5	22,62
Örebro	41,3	12,0	0	3,9	1 208	0,05	0	1,68	10,2	69,08
Värmland	48,6	12,4	3,9	3,9	646	0,11	0	1,38	29,2	99,38
Västmanland	9,4	4,8	0,9	1,9	187	0,09	0	0,43	10,3	27,73
Dalarna	37,9	17,0	0	6,2	435	0,14	0	1,09	10,0	72,19
Gävleborg	17,0	36,8	3,0	5,5	684	0,09	0	2,18	39,8	104,28
Västernorr- land	30,3	32,3	3,3	96,1	873	0,28	0,18	3,45	69,2	234,83
Jämtland	40,1	26,7	4,5	31,1	613	0,17	0	2,67	65,4	170,47
Västerbotten	41,5	22,1	0	9,2	559	0,13	0	3,88	51,4	128,08
Norrbottnen	88,8	29,0	3,6	145,9	1 802	0,32	0	3,04	42,1	312,44
Summa	364,2	252,2	24,4	308,4	8 430	0,11	0,53	25,52	475,3	1 450,55

¹ Avser regionalt utvecklingsstöd, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag.
Källa: NUTEK.

Tabell 4.9 Utbetalt transportbidrag fördelat på län under 2000

Miljoner kronor

Län	1998	1999	2000
Värmland	4,2	4,2	2,1
Dalarna	1,2	1,0	0,5
Gävleborg	5,7	5,3	3,0
Västernorrland	34,2	31,9	31,8
Jämtland	45,4	45,6	45,4
Västerbotten	163,2	140,7	142,9
Norrbottnen	97,9	91,8	95,1
Summa	351,8	320,5	320,8

Källa: NUTEK.

Minskningen i de sydligaste länen beror på avskaffandet av transportbidragsson 1.

Tabell 4.10 Uppskattad bedömning av utbetalda nedsatta socialavgifter per län under 1998-2000

Miljoner kronor

Län	1998	1999	2000
Värmland	2	1,9	0,1
Dalarna	21	17,9	2,0
Gävleborg	13	11,5	1,1
Västernorrland	34	19,5	1,5
Jämtland	88	81,7	7,1
Västerbotten	57	48,9	5,5
Norrbottnen	137	132,9	11,4
Övriga (osäkra län samt egenavgifter)	69	67,6	40,2
Summa	421	381,9	68,9

Anm. För många företag framgår inte av statistiken var den nedsättningsberättigade verksamheten bedrivs. Dessa företag redovisas under rubriken övriga. 68,9 miljoner kronor avser avgifter från tidigare år såsom arbetsgivaravgifter för december 1999 och egenavgifter för 1998.

Källa: NUTEK.

Den kraftiga minskningen 2000 beror på att stödformen i princip upphörde den 1 januari 2000.

Resursåtgång

De resultat som här redovisas avser beträffande de selektiva företagsstöden och den regionala projektverksamheten inte resultaten på grund av utgifter under 2000. Istället redovisas de förväntade resultaten i framtiden på grund av beslut som fattats år 2000. Det finns ännu inget redovisningssystem som kan koppla ihop utgifter ett visst år med senare års resultat. I resultatredovisningen avseende strukturfondsprojekten och de generella företagsstöden redovisas däremot utgifterna relaterade till uppnådda effekter.

Utgifterna inom utgiftsområde 19 uppgick under 2000 totalt till ca 3 006 miljoner kronor.

Resursåtgången har minskat med 714 miljoner kronor jämfört med 1999 års utgifter, som uppgick till 3 720 miljoner kronor. Det beror främst på att utbetalningarna har minskat på flera anslag jämfört med 1999. Utbetalningarna för nedsatta socialavgifter minskade med 314 miljoner kronor eftersom EG-kommissionen stoppade verksamheten den 1 januari 2000. Utbetalningarna på anslaget Europeiska regionala utvecklingsfonden för perioden 1995–1999 minskade med 237 miljoner kronor främst på grund av att några nya beslut inte fattades under 2000. Under 1999 gjordes också en engångsutbetalning på 200 miljoner kronor till stiftelsen Norrlandsfonden.

Det totala anslagssparandet för utgiftsområdet uppgick den 31 december 1999 till 2 989 miljoner kronor.

Härav har från anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder 75 miljoner kronor och anslaget A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter 150 miljoner kronor överförts till anslaget 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m. Detta anslag har också tillförts 400 miljoner kronor på tilläggsbudget.

Vidare har av anslagssparandet på totalt 1 029 miljoner kronor från 1999 på äldreanlagena A1 Regionalpolitiska åtgärder, A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998 och A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. från budgetåret 1999 501 miljoner kronor tagits i anspråk. Av anslagssparandet har regeringen dragit in ca 1 154 miljoner kronor. Återstående anslagssparande, 2 314 miljoner kronor, beräknas tas i anspråk under kommande år.

Utgifterna för de generella företagsstöden 2000 uppgick till 390 miljoner kronor vilket är en minskning med 312 miljoner kronor jämfört med föregående budgetår. Utgifterna från EG:s strukturfonder för de regionalpolitiskt inriktade strukturfondsprojekten under perioden 1995–1999 uppgår till ca 4 455 miljoner kronor. I dessa utgifter inräknas utgifter om ca 2 649 miljoner kronor från anslaget A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999. Effekten av dessa insatser bedöms enligt NUTEK vara ca 57 000 nya och bevarade arbetstillfällen i de avslutade projekten avseende perioden 1995–1999. Insatserna beräknas även bl.a. medverkat till att ha skapat ca 10 000 nya företag. Flera ut-

värderingar visar dock att detta är en överskattning av antalet arbetstillfällen.

Utvärderingar

Regeringens analys och slutsatser avseende måluppfyllelsen för politikområdet grundar sig bl.a. på utvärderingar som de senaste åren gjorts av insatserna.

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har nyligen på regeringens uppdrag gjort en *sammanställning av tidigare genomförda utvärderingar* av bl.a. regionalpolitiska åtgärder. Ett par slutsatser som kan dras härav är att, trots att ett betydande antal utvärderingar skett, att antalet kvalificerade utvärderingar är begränsat och att det huvudsakligen är företagsstöden som varit föremål för utvärderingarna. Brister förekommer bl.a. i den samhällsekonomiska analysen.

NUTEK har gjort en utvärdering av innehåll och utfall av *länsstyrelsernas regionala projektverksamhet* under 1990/91–1997 (Länens projektverksamhet 1990–1997 En utvärderares syn, NUTEK R 1999:9). Utvärderingen visar bl.a. att projekt som beviljats bidrag till stor del genomförts och att måluppfyllelsen för enskilda projekt varit hög. Det kvarstår emellertid osäkerhet om de faktiska effekterna på den regionala utvecklingen.

EG:s strukturfondsprogram utvärderas före programstart, efter halva tiden och efter programperiodens slut. I strukturfondsarbetet har utvärderingar blivit en viktig del i genomförandet av programmen. En mer sammanfattande bedömning av strukturfondsprogrammets effekter lämnas i en slutlig programutvärdering som kommer att redovisas efter programperiodens slut. En slutrapport för mål 5b lämnas till regeringen under september 2001.

Under åren 1994–2000 har med regionalpolitiska medel bedrivits ett program, *det s.k. företagskonsortieprogrammet*, med syfte att höja kompetensen i vissa företag i främst norra Sverige, Bergslagen och sydöstra Sverige. Till verksamheten har anslagits sammanlagt 175 miljoner kronor. Programmen har finansierats gemensamt av staten och lokala/regionala intressenter. Den statliga medfinansieringen har i genomsnitt uppgått till 37,5 procent.

NordRegio har på regeringens uppdrag utvärderat företagskonsortieprogrammet. Deras slutsatser är bl.a. att detta program har nått många företag som annars inte skulle ha genomfört utvecklingsprojekt och att de utvecklingsprojekt

som initierades av programmet för företagskonsortiet har haft en viss positiv effekt för de deltagande företagen. Det är särskilt värt att notera den positiva effekt som konsortieprogrammet ser ut att ha haft för mikroföretagen. Företagen själva har varit mycket aktiva i genomförandet av projekten och använt sig av den kunskap som skapas genom samarbete med andra företag, universitet och högskolor, forskningsinstitut, m.fl.

NUTEK har även nyligen gjort en utvärdering av företagsstöden *landsbygdsstöd, regionalt utvecklingsstöd och småföretagsstödet*. Utvärderingen (De regionalpolitiska företagsstöden — en studie av användning och effekter) redovisades i december 2000.

Av utvärderingen framgår bl.a. att det inte är meningsfullt att föra en diskussion om konserverande stöd ur ett branschperspektiv eftersom tillväxtföretag finns inom alla branscher. Vad som bör diskuteras är istället hur mjuka och hårda investeringar påverkar företagens utveckling och i vilken grad investeringarna leder till förnyelse.

Det finns vidare stora regionala skillnader i företagens flexibilitet beroende på den regionala miljön och grundläggande produktionsförutsättningar.

Effekterna av stöden kan sammanfattas med att de skapar sysselsättning och överlevnad på kort sikt men att dessa effekter inte kan beläggas på lång sikt.

Den regionalpolitiska utredningen presenterade sitt betänkande (SOU 2000:87) hösten 2000.

Det behandlar regionalpolitiken i sin helhet men de mer omfattande utvärderingarna av åtgärderna koncentreras till de regionalpolitiska företagsstöden. Utredningen konstaterar sammanfattningsvis att man inte kunnat dra några säkra eller entydiga slutsatser av vare sig tidigare eller egna utvärderingar av de regionalpolitiska företagsstöden.

ITPS konstaterar i en kommentar att medan utredningens slutsatser och förslag på andra områden (t.ex. arbetsmarknader och flyttningar) vilar på stabil vetenskaplig grund, kan detta inte sägas vara fallet när det gäller företagsstimulans/stödpolitiken.

En underlagsrapport till den regionalpolitiska utredningen har gjorts av Eurofutures (EF). Den bygger på tidigare studier, intervjuer, seminarier och fallstudier.

Rapporten innehåller bl.a. en studie av nyetablerade, växande och etablerade företag för att visa hur *företagsstöden* fungerar i verkligheten. För de nyetablerade företagen har stödet varit direkt avgörande för att de skulle lokalisera sig på den aktuella orten. För tillväxtföretagen har stöden i något fall varit en förutsättning för att företaget skulle överleva, det har dock till största del fungerat som hjälp vid expansioner och investeringar. De stabila företagen använder stöden till att komma förbi tillfälliga svårigheter, de kompenserar även för andra nackdelar som kan finnas i att bedriva verksamhet i glesbygd. Dessa kan vara problem med säkerheter för fastigheter, högre byggkostnader och högre driftskostnader.

Riksrevisionsverket (RRV) har granskat länsstyrelsernas *handläggning av olika företagsstöd* (RRV 2001/02:22 Företagsstöd – kvalitet i beslutsprocessen). RRV anser bl.a. att företagsstöd i alltför hög utsträckning får en prägel av rättighetsstöd för de företag som uppfyller de formella kraven, att länsstyrelserna inte förmår prioritera mellan bidragsansökningar samt att uppföljnings- och utvärderingsverksamheten är eftersatt.

Riksdagens revisorer har granskat om *Glesbygdverket* lever upp till de förväntningar som statsmakten har på myndigheten. De anser bl.a. att regeringen bör ta initiativ till en översyn av verkets roll i den regionalpolitiska myndighetsorganisationen.

4.6.2 Analys och slutsatser

Viktiga omvärldsfaktorer som påverkat den regionala utvecklingen på senare år är bl.a. den accelererande utvecklingen inom produktions- och informationstekniken, den alltmer internationaliserade ekonomin och Sveriges anslutning till den Europeiska unionen.

Målen för den nuvarande regionalpolitiken är bl.a. att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för kvinnor och män i hela riket.

Regeringen bedömer att dessa mål, i den mån det är möjligt att bedöma hur den faktiska utvecklingen blivit om staten inte gjort några regionalpolitiska insatser, hittills har blivit uppfyllda. Den i vissa avseenden alltmer ojämna utvecklingen mellan olika delar av Sverige riskerar dock

att i framtiden skapa ökade klyftor mellan människor och regioner.

Den långsiktiga regionala problembilden är förhållandevis oförändrad såtillvida att det är samma områden som under lång tid haft den mest ogynnsamma utvecklingen. De senaste åren har skillnaderna mellan olika delar av landet ökat. Även mindre orter i stora delar av landet och många större industriorter har fått en sämre utveckling. Därför är det fortfarande betydelsefullt att särskilda insatser riktas till dessa områden. Behovet av en hållbar tillväxt i hela landet motiverar att regionalpolitiska åtgärder i framtiden i ökad utsträckning riktas till alla regioner.

Fortsatta regionalpolitiska åtgärder inom andra politikområden samt effekter av åtgärder inom andra sektorer som vidtas utan övervägande regionalpolitiskt syfte, kommer även fortsättningsvis att vara av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen. Det gäller framför allt utbildnings- och kommunikationssektorn.

Inom den lilla regionalpolitiken har insatserna främst varit inriktade mot att skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt genom att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas. Utan ett fungerande näringsliv är det omöjligt att uppnå en positiv utveckling.

Genom olika typer av selektiva företagsstöd och projektverksamhet, bl.a. som medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram, har verksamheten bidragit till att utveckla framför allt näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden. Bedömningen grundar sig bl.a. på den uppföljning som NUTEK gör av företagsstöden och projektverksamheten samt den uppföljning som hittills har gjorts av projekt inom EG:s strukturfonder för regionalpolitiskt inriktade åtgärder. Bedömningen av insatserna inom den regionala projektverksamheten försvåras av att det i princip inte funnits några resultatindikatorer. Detta bör dock i framtiden vara ett mindre problem, bl.a. eftersom en stor del av den regionala projektverksamheten ingår som en del av strukturfondsprogrammen och inom de regionala tillväxtavtalen, till vilka resultatindikatorer kommer att finnas. En stor del av den regionala projektverksamheten förväntas leda till att förbättra företagsklimatet i stort. Därtill leder den till ett ökat samarbete mellan näringslivet och t.ex. universiteten och högskolorna.

Regeringen konstaterar att villkoret att minst 40 procent av antalet nya arbetstillfällen skall

avse vardera könet, under 2000 har uppfyllts för regionalt utvecklingsbidrag. Däremot är inte villkoret helt uppfyllt för småföretagsstödet, för vilket andelen kvinnor av den beräknade sysselsättningsökningen beräknas till 35 procent. Detta kan bl.a. bero på branschmässiga skillnader mellan de företag som får småföretagsstöd jämfört med företag som får andra regionalpolitiska stöd. Att öka antalet kvinnor i traditionellt mansdominerade branscher, men också antalet män i kvinnodominerade branscher är ett av målen för regeringens jämställdhetspolitik.

De generella stöden, transportbidrag och ned-satta socialavgifter, bedömer regeringen ha bidragit till att på olika sätt kompensera företagen i de regionalpolitiskt prioriterade områdena för bl.a. långa transporter och merkostnader på grund av det geografiska läget. Därmed bedöms sysselsättningen kunnat upprätthållas i dessa företag i högre utsträckning än annars varit fallet.

Det kan enligt regeringens bedömning uppstå ett underutbud av finansieringskapital i vid bemärkelse i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Ett problem som uppstått de senaste åren är att långivarna, framför allt bankerna, har blivit allt mer restriktiva med sin utlåning. Det finns ett för litet utbud av kapital till små och medelstora företag i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Underutbudet täcks bl.a. av Norrlandsfondens och ALMI Företagspartner AB:s låneverksamheter och till viss del även av de regionalpolitiska företagsstöden.

Åtgärder inom utgiftsområdet har även bidragit till att stimulera utvecklingen i gles- och landsbygder. Både kommersiell och samhällelig service har utvecklats med hjälp av regionalpolitiska åtgärder, såsom stöd till kommersiell service. Särskilda projekt med syfte att utveckla servicelösningar har finansierats med medel från politikområdet. Genom dessa insatser har i många fall samlokaliserade servicelösningar anpassade efter lokala förutsättningar, ofta drivna av lokala entreprenörer, uppkommit. Åtgärderna har bidragit till att upprätthålla och i vissa fall även utveckla tillgänglig service.

Enligt regeringens bedömning är omställningsarbetet för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av struktur-omvandlingar inom Försvarsmakten väl igång i alla berörda kommuner. Representanter för näringsliv, organisationer, kommuner m.fl. deltar i att utarbeta visioner, utvecklingsprogram och handlingsplaner. I processen ingår att skapa nät-

verk och främja etableringar som har förutsättningar att bli tillväxtdrivande i kommunerna. Avvecklingen av militär och civil personal inom Försvarsmakten har gått bra.

De regionalpolitiska medlen inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling kan, på grund av dess jämförelsevis ringa omfattning, endast marginellt påverka utvecklingen i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Andra statliga och privata insatser inom ramen för EG:s strukturfondsprogram är exempel på att ytterligare resurser från andra, t.ex. myndigheter, kommuner och det privata näringslivet, skjuts till. Även investeringar som får företagsstöd måste till den största delen finansieras av företagen själva eller t.ex. via bank. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet fungerar sålunda ofta som katalysatorer som medför att ytterligare åtgärder kommer till stånd som påverkar den regionala utvecklingen positivt. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet bedöms därför medverka till att få igång processer och investeringar som troligtvis inte annars hade kommit till stånd.

De geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen har under perioden 1995–1999, inklusive strukturfondsmedel, statlig, kommunal och privat finansiering omfattat ca 3,8 miljarder kronor per år. Regeringen bedömer att målen inom strukturfondsprogrammen mot bakgrund av tillgängliga utvärderingsrapporter förväntas bli uppfyllda.

4.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har i sin Årliga rapport till regeringen inte framfört några iakttagelser av större vikt beträffande Glesbygdsverket och Statens institut för regionalforskning.

4.8 EG:s samtliga strukturfonder perioden 1995–1999

Sverige omfattas sedan 1995 av EG:s gemensamma regional- och strukturpolitik. Det innebär att Sverige för perioden 1995–1999 tillfördes sammanlagt 1,42 miljarder euro eller ca 13 miljarder kronor från EG:s olika strukturfonder. Dessa medel användes för regionalpolitiska åt-

gärder i vissa regioner inom målen 2, 5b och 6, för arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom målen 3 och 4, för vissa åtgärder i jordbruks- och fiskerisektorerna inom mål 5a samt för gemenskapsinitiativ och pilotprojekt.

Tabell 4.11 Vissa uppgifter om EG:s strukturfonder perioden 1995-1999

Målområde resp. gemenskapsinitiativ	Tilldelade medel (ram) (mkr)	Beslutade medel (% av ram)	Utbetalade medel t.o.m. december 2000 (% av ram)	Utbetalade medel t.o.m. april 2001 (% av ram)
Mål 2	1 431	100	76	85
Mål 5b	1 299	99	71	79
Mål 6	2 641	98	79	84
Mål 3	3 165	115	97	98
Mål 4	1 595	103	93	97
Mål 5a jordbruk	963	96	93	95
Mål 5a fiske	363	97	79	84
Interreg II a	346	98	66	76
Övriga gemenskapsinitiativ	718	104	72	83
Totalt	12 521	103	85	89

Anm: Omräkningskurs från euro – 8,50 kronor.
Källa: NUTEK.

Slutredovisning av programmen till EG-kommissionen skall ske senast under 2002. År 1999 var det sista året under vilket beslut om bidrag till projekt kunde fattas. Den nationella offentliga medfinansieringen för beslutade projekt uppgår till 18,4 miljarder kronor för programperioden. Strukturfondsfinansieringen uppgår till 12,8 miljarder kronor och privat finansiering med 12 miljarder kronor. Totalt medför projektet således åtgärder för 43 miljarder kronor.

Den nationella offentliga medfinansieringen för de geografiskt avgränsade målen 2, 5b och 6, exklusive socialfondsinsatserna, har till 25 procent bestått av länsstyrelsernas och de regionala självstyrelseorganens anslag för allmänna regionalpolitiska åtgärder, till 28 procent av medel från kommuner, till 7 procent från landsting och till 40 procent från övriga statliga anslag.

Beloppen för utbetalningarna är lägre än för besluten, eftersom projekten slutförts till lägre kostnader. T.o.m. april 2001 hade 10,3 miljarder kronor betalats ut från de olika strukturfonderna till enskilda projekt, vilket motsvarar 89 procent av medlen för hela programperioden. Störst andel har betalats ut till projekt inom de horisontella målen 3 och 4. Prognosen är att 97 procent av strukturfondsmedlen kommer att

av strukturfondsmedlen kommer att vara utbetalade vid 2001 års slut.

Regeringen bedömer att genomförandet, efter vissa initiala problem, av de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen – målen 2, 5b och 6 samt vissa av gemenskapsinitiativen har utvecklats väl. I dessa program har i princip samtliga medel in-tecknats. En stor del av utbetalningarna har dock skjutits upp till slutet av programperioden och även de följande åren.

En utförligare redovisning för bl.a. målen 3, 4 och 5a lämnas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad respektive 23 Jord- och Skogsbruk, fiske med anslutande binärningar.

4.9 Budgetförslag

4.9.1 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Tabell 4.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2000	Utfall	1 170 283		263 992
2001	Anslag	1 659 350 ¹	Utgifts- prognos	1 250 000
2002	Förslag	1 639 950		
2003	Beräknat	1 559 950		
2004	Beräknat	1 559 950		

¹ Inklusive en minskning med 16 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

Anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder disponeras av länsstyrelserna, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och regeringen. NUTEK disponerar även medel för beslut som fattas av vissa regionala självstyrelseorgan.

Till anslaget finns ett bemyndigande.

Beslut om bidrag till de ändamål som anslaget omfattar fattades före 1999 mot äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. (t.o.m. 1999) och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. (t.o.m. 1998) från budgetåret 1995/96. För att täcka utgifter på grund av beslut som fattats mot dessa äldreanslag och ännu inte utbetalats anslags medel budgetåret 2000 under anslaget A11 Regionalpolitiska insatser.

Beslut fattas även mot äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder från budgetåret 1998.

Tabell 4.13 Anslag för regionalpolitiska åtgärder

Miljoner kronor

Anslag	Utfall 2000	Anslagssparan- de/reservationer 2000	Anslag 2001	Utgifts- prognos 2001
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 170	264	1 675	1 250
A1 Regionalpolitiska åtgärder	464	502	0	220
A11 Regionalpolitiska insatser	104	196	0	50
Summa	1 738	962	1 675	1 520

Det totala utfallet för 2000 uppgick till ca 1 738 miljoner kronor, vilket inkluderar utfallet för anslaget A11 Regionalpolitiska insatser och äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder.

Anslagssparandet vid utgången av 2000 uppgick totalt till ca 962 miljoner kronor, vilket även det inkluderar anslaget A11 Regionalpolitiska insatser och äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder. Av detta har ett anslagssparande på ca 264 miljoner kronor från 2000 på anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder uppstått främst på grund av att utbetalningarna för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram förskjutits framåt i tiden. Av detta anslagssparande har regeringen genom beslut dragit in ca 89 miljoner kronor.

Anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder uppgår till ca 1 659 miljoner kronor för budgetåret 2001. Utgiftsprognosen för 2001 är 1 520 miljoner kronor, inklusive äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder och A11 Regionalpolitiska insatser. Även under 2001 har utbetalningarna för medfinansiering av strukturfondsprojekt förskjutits framåt i tiden. En ytterligare anledning till att utgiftsprognosen inte är högre är att de åtaganden som staten gjort gentemot bidragsmottagare i många fall sträcker sig över ett flertal år. Utbetalning av medel till ett projekt sker således i många fall flera år efter att beslutet fattats.

Riksdagen godkände hösten 1997 att regeringen får använda högst 500 miljoner kronor av äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder för att genomföra ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder.

Regeringens överväganden

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen har bemyndigat regeringen att under 2001 låta staten ta på sig ekonomiska åtaganden i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 3 000 miljoner kronor under åren 2002–2008 (prop. 2000/01:1, utgiftsområde 19, bet. 2000/01:NU2, rskr. 2000/01:120).

Åtaganden som är gjorda med stöd av bemyndiganden för åren 1997–2002 kommer att ianspråkta utrymme under den bemyndiganderam för 2003–2010 som föreslås i detta avsnitt.

Syftet med en bemyndiganderam är bl.a. att förbättra förutsättningarna för att långsiktigt planera användningen av anslaget, att utnyttja anslaget på ett effektivare sätt, att undvika stora anslagssparanden samt att förbättra uppföljningen och prognoserna av de anslagna medlen.

Som tidigare nämnts täcks åtaganden gjorda före 2000 med stöd av äldreanslagen C1 Lokaliseringarbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. från budgetåret 1995/96 fr.o.m. 2000 av anslaget A11 Regionalpolitiska insatser.

Åtaganden gjorda med stöd av medel anslagna under äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder, "äldre regionalpolitiska åtgärder", och som inte utbetalats senast 2001 föreslås utbetalas från anslaget 33:1 Allmänna Regionalpolitiska åtgärder.

Regeringen gav i december 1999 Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag bl.a. att se över om bemyndiganderamen inom anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder var väl avpassad till de anslagna medlen, med särskilt beaktande av de olika stödets utformning och syften. ESV föreslog bl.a. att bemyndiganderamen skall vara större än anslaget för att det skall finnas möjlighet att fatta beslut med utbetalning på lång sikt om systemet skall fungera över åren.

För att undvika snedvridning mellan långsiktiga och kortsiktiga åtaganden behöver en lämplig balans finnas mellan anslagets respektive bemyndigandets storlek.

Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002 ingå ekonomiska åtaganden som innebär utgifter på högst 3 200 miljoner kronor under åren 2003–2010.

Tabell 4.14 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-2010
Utestående åtaganden vid årets början	1 371	1 808	2 387		-
Nya åtaganden	1 607	1 829	2 313		-
Infriade åtaganden*	-1 170	-1 250	-1 500	-1 560	-1 640
Utestående åtaganden vid årets slut	1 808	2 387	3 200		-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 588	3 000	3 200		-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna åtaganden.

Anslagets ändamål

Regeringen föreslår att medel från detta anslag fortsättningsvis anvisas till följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- regional och central projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- viss administration, uppföljning och utvärdering av de regionalpolitiska företagsstöden m.m.,
- äldre regionalpolitiska åtgärder,
- retroaktiva nedsatta socialavgifter samt
- viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det att lån till privata regionala investmentbolag utgår, retroaktiva nedsatta socialavgifter och äldre regionalpolitiska åtgärder tillkommer. Sistnämnda åtgärder har tidigare finansierats från anslaget A1. Regionalpolitiska åtgärder från budgetåret 1998. Detta anslag disponeras fr.o.m. budgetåret 2001 inte längre av regeringen. Lån till privata regionala investmentbolag avser regeringen inom kort föreslå riksdagen skall avskaffas som stödform. Nedsatta socialavgifter upphörde i princip den 31 december 1999. Hittills har ett särskilt anslag finansierat retroaktiva utbetalningar. Om sådana skulle uppkomma även under 2002 föreslås de belasta detta anslag.

Åtgärderna kan bl.a. rikta sig till privata, kooperativa och statliga företag samt i vissa fall affärsverk, uppdragsmyndigheter, ideella organisationer och kommuner.

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas för medfinansiering av åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal.

Sverige får ett ökat återflöde från EG:s strukturfonder under programperioden 2000–2006, vilket innebär att medfinansiering av strukturfondsprogram kan väntas ta i anspråk en ökad del av anslaget.

Huvuddelen av anslaget beräknas användas av länsstyrelserna respektive de regionala självstyrelseorganen för olika former av företagsstöd, medfinansiering av strukturfondsprogram samt

projekt, huvudsakligen inom ramen för regionala tillväxtavtal.

Försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning

Med anledning av riksdagens beslut om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning har Regionförbundet i Kalmar län, Gotlands kommun och Regionförbundet i Skåne län fr.o.m. budgetåret 1998 bl.a. övertagit ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och hantera huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som berörda länsstyrelser disponerar (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77).

Vidare har självstyrelseorganet i Västra Götalands län fr.o.m. den 1 januari 1999 bl.a. tagit över ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och besluta om huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som länsstyrelsen i Västra Götalands län tidigare disponerat.

Fr.o.m. den 1 januari 1999 utgör vidare de nybildade Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting självstyrelseorgan i respektive län (prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 1996/97:228).

Syftet med försöksverksamheten är att utveckla former för fördjupad demokratisk förankring av det regionala utvecklingsarbetet. Denna försöksverksamhet skall pågå t.o.m. den 31 december 2002.

Avsikten är att självstyrelseorganen i berörda län skall disponera medlen enligt samma riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

Huvuddelen av de medel regeringen fördelar till respektive län skall enligt riksdagens beslut i tillämpliga delar tillföras självstyrelseorganet för följande av de ändamål som angivits ovan:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- regional projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram samt
- uppföljning och utvärdering.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar.

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda anslag, användas för medfinansiering av åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal.

För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i berörda län tilldelas vissa medel för att kunna bedriva projekt för t.ex. servicelösningar i glesbygd och vissa jämställdhetsprojekt.

Berörda länsstyrelser och självstyrelseorgan får, inom ramen för angivna ändamål, även använda medlen till att medfinansiera projekt inom EG:s strukturfondsprogram.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör självstyrelseorganen disponera vissa medel för uppföljning av enskilda projekt.

Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget.

Disposition av medel för regeringen och NUTEK, m.m.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länsstyrelser och självstyrelseorgan och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör, som hittills, de långsiktiga regionala problemens svårighetsgrad utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom EG:s strukturfondsprogram och inom ramen för de regionala tillväxtavtalen.

En del av anslaget föreslås, liksom för närvarande, disponeras av regeringen och Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) för bl.a. viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

Av anslaget avses 36 miljoner kronor användas för att finansiera verksamhet som bedrivs av lokala och regionala resurscentra för kvinnor. Härav skall 10 miljoner kronor användas för deras basverksamhet.

Regeringen disponerar också medel för utvecklingsprogrammet för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten.

Regeringen föreslås även disponera medel för att täcka utgifterna för de lokaler som det samnordiska forskningsorganet inom regionalpolitiken, Nordregio, disponerar.

Beräkning av anslaget för 2002

Regeringen föreslår en engångsvis överföring av 20 miljoner kronor till anslaget 38:1 Verket för näringslivsutveckling: Förvaltningskostnader (NUTEK) under utgiftsområde 24 Näringsliv. Medlen skall användas till att finansiera uppbyggnad av ett nytt ärendehanteringssystem (NYPS).

Regeringen föreslår ytterligare överföring av 2 miljoner kronor till nämnda anslag. Dessa skall användas för att under 2002 och 2003 finansiera det nya regionala analys- och prognosystemet RAPS.

Regeringen föreslår vidare en överföring av 10 miljoner kronor till utgiftsområde 24 Näringsliv för turistfrämjande insatser under de närmaste åren.

Tabell 4.15 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 659 350	1 659 350	1 659 350
Förändring till följd av:			
Beslut	12 600	-87 400	-89 400
Överföring till/från andra anslag m.m.	-32 000	-12 000	-10 000
Summa förändring	-12 568	-99 400	-99 400
Förslag/beräknat anslag	1 639 950	1 559 950	1 559 950

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

4.9.2 33:2 Landsbygdslån

Tabell 4.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	61 840	99 060	
2001	Anslag		26 000
2002	Förslag	60 000	
2003	Beräknat	60 000	
2004	Beräknat	60 000	

Anslaget disponeras av Verket för näringsutveckling för landsbygdslån som beviljas av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen.

Regeringen beviljade 1999, med medel från anslaget, Nischprodukter KB ett lån på kommersiella villkor på 70 miljoner kronor för eta-

blering av en industriell verksamhet i Bengtsfors. Verksamheten utgör en delvis ersättning för den verksamhet som Lear Corporation AB tidigare bedrev i samma lokaler. Under 1999 utbetalades 50 miljoner kronor och under 2000 utbetalades de resterande 20 miljoner kronorna.

Räntor, avbetalningar och andra återbetalningar på lånen tillförs inkomstitlarna 2324 Ränteinkomster av lokaliseringsslån respektive 4139 Återbetalning av lokaliseringsslån. (Anslaget disponeras även för utbetalningar av tidigare beviljade regionala utvecklingslån).

Medel inom anslaget får, inom ramen för anslagets ändamål, användas för medfinansiering av åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal.

Under 2000 utbetalades ca 62 miljoner kronor i regionalt utvecklingslån och landsbygdslån. I räntor och amorteringar inbetalades ca 5 respektive ca 8 miljoner kronor.

Av anslagssparandet på ca 99 miljoner kronor har regeringen genom beslut dragit in ca 48 miljoner kronor.

Utgiftsprognosen för 2001 uppgår till 26 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Anslagets nivå föreslås till oförändrat 60 miljoner kronor för 2002.

Tabell 4.17 Härlledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	60 000	60 000	60 000
Förändring till följd av:			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag m.m.			
Summa förändring			
Förslag/beräknat anslag	60 000	60 000	60 000

4.9.3 33:3 Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken

Tabell 4.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	968	Anslags-sparande	8 362
2001	Anslag	9 000	Utgifts-prognos	1 000
2002	Förslag	11 000		
2003	Beräknat	0		
2004	Beräknat	0		

Anslaget benämndes tidigare Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken. Det disponeras av Riksgäldskontoret.

Det sista systemet med kreditgarantier inom regionalpolitiken upphörde den 1 januari 1997 och ersattes med landsbygdslån.

Riksgäldskontoret förvaltar sedan den 1 januari 1998 samtliga statens kreditgarantier.

Från anslaget betalas utgifter för att infria statliga garantier enligt ett antal äldre förordningar.

Tabell 4.19 Utgiftsutvecklingen budgetåren 1995/96-2000

Budgetår	Utgift (mkr)
1995/96 (18 mån)	18,4
1995/96 (12 mån) ¹	12,1
1997	10,5
1998	7,8
1999	3,5
2000	1,0

¹ Beräknat på en 12-månaders period.

Under 2000 har infriande av glesbygdsгарantier uppgått till 1,0 miljon kronor. För 2000 uppgick anslaget till 1,0 miljon kronor. Därtill kom ett överfört anslagssparande från 1999 på 12,4 miljoner kronor. Utfallet blev således lägre än tillgängliga medel.

Utgiftsprognosen för 2001 uppgår till 1 miljon kronor.

Utestående garantibelopp uppgick den 31 december 2000 till 28,3 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

För att de ekonomiska förpliktelser som staten har i form av äldre garantier inom regionalpolitiken skall kunna hanteras i enlighet med garantimodellen från och med budgetåret 2002, föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagsmedel för att täcka de subventioner som uppstår genom att garantitagarna inte debiteras riskavspjalande avgifter. Riksgäldskontoret har fastställt den totala subventionen inom området till ett engångsbelopp om 11 miljoner kronor. Detta belopp skall föras till Riksgäldskontorets garantireserv, varefter garantiverksamhetens kostnader kommer att belasta reserven (se vidare volym 1, kapitel 7, avsnitt 7.2).

Regeringen föreslår att anslaget för 2002 skall uppgå till 11 miljoner kronor. Eftersom garantiernas kostnader kommer att belasta Riksgäldskontorets garantireserv i och med att anslagsmedlen förts till reserven, kommer det därefter inte att behövas något anslag uppfört på statsbudgeten för detta ändamål.

Tabell 4.20 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	9 000	9 000	9 000
Förändring till följd av:			
Beslut	2 000	-9 000	-9 000
Överföring till/från andra anslag m.m.			
Summa förändring	2 000	-9 000	-9 000
Förslag/beräknat anslag	11 000	0	0

4.9.4 33:4 Transportbidrag

Tabell 4.21 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	320 900	41 350	
2001	352 000 ¹		393 000
2002	Förslag	336 000	
2003	Beräknat	336 000	
2004	Beräknat	336 000	

¹ Varav 16 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

Anslaget disponeras av Verket för näringslivsutveckling för transportbidrag enligt förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag.

De förändringar rörande transportbidrag som riksdagen tidigare beslutat om (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98: AU11, rskr. 1997/98:204), har under 1999 godkänts av EG-kommissionen för tillämpning fr.o.m. 2000.

Regeringen föreslår i tilläggsbudget i samband med denna proposition att anslaget för innevarande år ökar till 352 miljoner kronor, beroende på nämnda förändringar av stödförordningen och konjunkturen under 2000.

Anslagsbehovet för 2002 beräknas uppgå till 336 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Tabell 4.22 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	352 000	352 000	352 000
Förändring till följd av:			
Beslut	-16 000	-16 000	-16 000
Överföring till/från andra anslag m.m.			
Summa förändring	-16 000	-16 000	-16 000
Förslag/beräknat anslag	336 000	336 000	336 000

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

4.9.5 33:5 Glesbygdverket

Tabell 4.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	26 314	648	
2001	Anslag	25 103	25 000
2002	Förslag	26 175	
2003	Beräknat	26 822 ¹	
2004	Beräknat	27 326 ²	

¹ Motsvarar 26 175 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 26 175 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Glesbygdverket.

Det övergripande målet för Glesbygdverket är att det främst genom påverkan på olika samhällssektorer skall verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen med

tyngdpunkten i skogslänens inre delar samt i skärgårdsområdena.

Regeringens överväganden

Tabell 4.24 Härlledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	25 103	25 103	25 103
Förändring till följd av:			
Beslut			
Pris- och löneomräkning	429	1 076	1 580
Överföring till/från andra anslag m.m. ²	643	643	643
Summa förändring	1 072	1 719	2 223
Förslag/beräknat anslag	26 175	26 822	27 326

¹ Inklusiva förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Inklusiva slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i avsnitt 9.2.

4.9.6 33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006

Tabell 4.25 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	0	Anslags-sparande	360 000
2001	Anslag	800 000	Utgifts-prognos	350 000
2002	Förslag	1 000 000		
2003	Beräknat	1 000 000		
2004	Beräknat	1 000 000		

Anslaget disponeras av länsstyrelserna i Jönköpings, Örebro, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län för utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden avseende programperioden 2000–2006. Regionalfonden finansierar delvis programmen inom målen 1 och 2 (inklusive inom områden som får bidrag under en övergångsperiod) samt gemenskapsinitiativen Urban och Interreg III.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder redovisas dels under anslag för socialfonden inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, dels under anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Utfallet för 2000 och utgiftsprognosen för 2001 är lägre än anslaget beroende på att genom-

förändret av strukturfondsprogrammen har startat senare än tidigare bedömningar.

Betalningssystemet från EG-budgeten har reformerats för programperioden 2000–2006. Inbetalningarna från EG-kommissionen till Sverige sker initialt genom ett förskott, som omfattar sju procent av den totala regionalfundsramen. Sverige måste sedan redovisa faktiska utbetalningar för projekten för att erhålla ytterligare strukturfondsmedel. Inbetalningarna från EG-kommissionen redovisas på inkomsttitel 6312 på statsbudgetens inkomstsida.

Regeringens överväganden

Tabell 4.26 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-2008
Utestående åtaganden vid årets början	0	800	2 450	-	-
Nya åtaganden	800	2 000	2 350	-	-
Infriade åtaganden	-0	-350	-800	-1 000	-3 000
Utestående åtaganden vid årets slut	800	2 450	4 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	3 200	3 400	4 000	-	-

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002 besluta om åtaganden som innebär utgifter på högst 4 000 miljoner kronor under åren 2003–2008. Syftet är att anpassa anslaget till ett långsiktigt planerande för de beslutande myndigheterna enligt de intentioner som ligger till grund för EG:s fleråriga strukturfondsprogram.

Regionalfondsramen bestäms då programdokumenten fastställs av EG-kommissionen. Mål 1 och 2 programmen är fastställda och Interreg- och Urbanprogrammen väntas antas under 2001.

Sverige skall senast den 31 december 2003 inom varje mål bedöma resultaten av insatserna utifrån ett antal indikatorer, för vart och ett av programmen. EG-kommissionen fördelar sedan den s.k. resultatreserven, som utgör fyra procent av målprogrammets strukturfondsram för Sverige. Regionalfondsramen för programperioden 2000–2006 beräknas till ca 7 700 miljoner kronor utan reserv.

Tabell 4.27 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	800 000	800 000	800 000
Förändring till följd av:			
Beslut	200 000	200 000	200 000
Överföring till/från andra anslag m.m.			
Summa förändring	200 000	200 000	200 000
Förslag/beräknat anslag	1 000 000	1 000 000	1 000 000

4.9.7 33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram

Tabell 4.28 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Förslag	240 000 ¹
2003	Beräknat	0
2004	Beräknat	0

¹ Nytt anslag.

Regeringen föreslår att medel från detta anslag anvisas för utgifter för tidsbegränsade program och engångsinsatser för att främja det lokala näringslivets utveckling genom ökad IT-användning, kluster, turism, entreprenörsutbildning och kommunala lärcentra, samt för att främja kommersiell service.

Åtgärderna syftar till att främja den regionala utvecklingen i hela landet, med tyngdpunkt i regionalpolitiskt prioriterade områden. Insatsernas inriktning är främst ökad kunskap och kompetens hos människor och företag, stärkt företagsamhet genom ett utvecklat entreprenörskap, samt en god servicenivå i gles- och landsbygd. Vissa av insatserna riktar sig särskilt till näringslivet i stödområde A. Regeringen avser att i propositionen om en ny regional utvecklingspolitik närmare redovisa de bedömningar som ligger till grund för förslagen till dessa program och engångsinsatser.

Tabell 4.29 Härledning av nivån 2002-2004*Tusental kronor*

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	0	0	0
Förändring till följd av:			
Beslut	240 000	0	0
Pris och löneomräkning			
Överföring till/från andra anslag m.m.			
Summa förändring	240 000	0	0
Förslag/beräknat anslag	240 000	0	0

5 Politikområde IT, tele och post inom utgiftsområde 22 Kommunikationer

5.1 Budgetförslag

5.1.1 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.

Tabell 5.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	0	Anslags-sparande	400 000
2001	Anslag	450 000	Utgifts-prognos	125 000
2002	Förslag	250 000		
2003	Beräknat	450 000		
2004	Beräknat	450 000		

Anslaget inrättades budgetåret 2000. Inom detta anslag beräknas 2 000 miljoner kronor avsättas.

Anslaget avser främst att täcka utgifter för det statliga stödet till kommuner och länsstyrelser för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m.

Som regeringen tidigare har redovisat för riksdagen bedöms att en del av anslaget behöver tas i anspråk för administrativa kostnader innefattande information, kompetensstöd och uppföljning. En del av anslaget behövs därför för sådana kostnader vid berörda myndigheter, kommuner och organisationer. Kommunernas administrativa kostnader avser framtagande av IT-infrastrukturprogram vilka är en förutsättning för utbyggnaden.

Anslaget skall vidare täcka en del av de administrativa kostnader för verksamhet som Riksskatteverket och Skattemyndigheterna bedriver med stöd av lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation.

Bredbandsutredningen lämnade sitt slutbetänkande (SOU 2000:111) den 30 november 2000. Betänkandet innehöll förslag till fördelning av de medel som reserverats för ortssammanbindande telenät. Betänkandet har remissbehandlats och regeringen har därefter fattat beslut om förordningar som anger riktlinjer för stödet och dess fördelning per kommun.

Stöden regleras i lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät, i förordningen (2000:1469) om stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät, i förordningen (2001:350) om stöd till kommuner för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m. och i förordningen (2001:349) om stöd till kommuner för upprättande av IT-infrastrukturprogram.

Regeringen föreslår i avsnitt 12.8 under utgiftsområde 22 Kommunikationer en förlängning med ett år till 2005 för stöden till lokala och ortssammanbindande telenät. Förlängningen av tidsperioden för dessa stöd innebär inte någon förändring av den beräknade ekonomiska ramen.

Skattereduktion och stöd till lokala telenät m. finansieras på statsbudgetens inkomstsida.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 5.2 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Miljoner kronor

	2000 utfall	2001 prognos	2002 beräknat	2003-2004 beräknat
Utestående åtaganden vid årets början	0	0	125	
Nya åtaganden	0	125	700	
Infriade åtaganden ¹	0	0	-125	-700
Utestående åtaganden vid årets slut	0	125	700	
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	0	700	700	

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringens överväganden

Enligt det beslut om IT-politiken som riksdagen fattat (prop. 1999/2000:86, bet. 1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256) framgår att stöd skall kunna lämnas till finansiering av utbyggnad av regionala transportnät, som inte kommer till stånd på kommersiella grunder, som en del av ett nationellt IT-infrastrukturprogram. Inriktningen avser huvudsakligen stöd till utbyggnad av IT-infrastruktur i glesbygd och landsbygd.

För budgetåret 2000 uppstod inga utgifter kopplade till detta anslag eftersom förordningarna trädde i kraft först 2001. Anslagssparandet vid utgången av 2000 uppgick därför till 400 miljoner kronor. Detta anslagssparande har, tillsammans med innevarande års anslag, fördelats ut till länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan.

Enligt regeringens prognos kommer kommunerna inte att hinna utnyttja de hittills avsatta medlen under 2001. Därför uppstår ett anslagssparande även innevarande år.

Tabell 5.3 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	450 000	450 000	450 000
Förändring till följd av:			
Beslut	-200 000		
Överföring till andra anslag m.m.			
Summa förändring	-200 000		
Förslag/beräknat anslag	250 000	450 000	450 000